LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 18 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, GEGUŽĖS [MAY] 4, 1984 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 73-IEJI METAI

KRISLAI

"Laisvės" suvažiavimui praėjus.
Tikslas—nešti tiesos žodį.
Darbo Amerikos problemos laikraščio puslapiuose.
Pasakoti apie šiandieninės Lietuvos gyvenimą.
Kur mūsų jėgos šaltinis?

IEVA MIZARIENĖ

Įvyko kasmetinis "Laisvės" suvažiavimas. Jo aprašymą laikraščio skaitytojai galės atrasti sekančiame numeryje, bet jau dabar norisi pasakyti keletą minčių.

Nėra lengva mums visiems leisti savo, darbo žmonių laikraštį. Kiekvienas jo numeris apmokėtas nelengvai sutaupytais centais, dar daugiau reikia mūsų energijos sveikatos. Deja, nė vienas iš mūsų neniame jaunyn, retėja mūsų gretos, bet išlieka meilė savo laikraščiui. Nuo jos, nuo mūsų visų tarpusavio sutarimo priklauso, kiek laiko jis mus lankys, praneš žinias, vienys mus.

□

Šiandien "Laisvė" yra vienas iš nedaugelio Amerikos laikraščių, kuris rašo tiesos žodį apie Tarybų Sąjungą, apie Lietuvą, kuris kalba, kad abi didžiosios pasaulio valstybės turi gyventi taikoje, kad abi jos turi vienyti jėgas svarbioms žmonijos problemoms — badui, ligoms likviduoti. Kiekviename mūsų numeryje rašoma apie dorų amerikiečių žodį išaldyti branduolinius ginklus, sustabdyti naujų raketų vežimą į kitus kraštus, visas tarp Amerikos ir Tarybų Sąjungos esančias problemas spręsti derybomis. Dabartinė atmosfera, kai dvišaliuose santykiuose vyrauja nepasitikėjimas, įtarumas, kai tik dalijamasi kaltinimais, neturi ilgiau tęstis.

□

Mūsų laikraštis stengiasi rašyti apie mūsų, Amerikos piliečių rūpesčius. Mums visiems kelia nerimą, kad pagyvenusių žmonių problemos valdžios vis labiau užmiršta-mos, kad nėra lengva, kai tenka gydytis, kreiptis į gydytojus. Neramu ir dėl vis augančio nusikaltamumo, nes visokių nusikaltėlių aukomis dažniausiai tampa vieniši ar pagyvenę žmonės. Neramu mums visiems ir dėl mūsų vaikų bei anūkų — vis brangsta mokymo kainos, labai sunku susirasti gerą darbą pagal profesiją. Neramu ir dėl daugiamilijoninės bedarbių armijos, kurią karinga ir neatsakinga valdžios politika tik gausina.

Nėra lengva kalbėti tiesos žodį. Esam užpuldinėjami, keikiami, šmeižiami. Lygiai kaip ir laikraštis "Daily World", Amerikoje leidžiami pažangių rusų, ukrainiečių ar estų laikraščiai. Ir vis dėlto, kai žmonės nori sužinoti, kaip gyvena jų arba jų tėvų gimtasis kraštas, jie nesikreipia į "Dirvą" ar "Naujienas", net į tuos leidinius, kurie patys save vadina "liberaliais". Nes šiuose laikraščiuose vyrauja neapykanta Lietuvai, jos žmonėms.

□

"Laisvė" lanko skaitytojus jau 73-us metus. Tai buvo viso pažangaus lietuviškojo judėjimo Amerikoje metraštis. Mūsų laikraštyje dirbo pažangiojo judėjimo galiūnai, kurių vardai šiandien gerbiami ir Lietuvoje, kurių vardais pavadintos mokyklos. Nemaža pagarbos vertų žmonių dirba "Laisvėje", jos direktorių taryboje ir šiandien. Jie daro didelį darbą, man kaip redaktorei padėdami leisti laikraštį.

"Laisvės" direktoriai suvažiavime atvirai kalbėjo apie laikraščio problemas. Į pasakytas pastabas redakcija įsiklausys, ką įmanoma — pataisys. Džiugu, kad buvo nuspręsta toliau leisti laikraštį šešių puslapių. Tai rodo, kad mes pasitikime savo jėgomis, nesiruošiame trauktis, sudėti rankų. Nes mūsų jėga — tai ryšys su darbo Amerika, su gimtine Lietuva, jos žmonėmis.

PREZ. REAGAN SUGRĮŽO IŠ KINIJOS

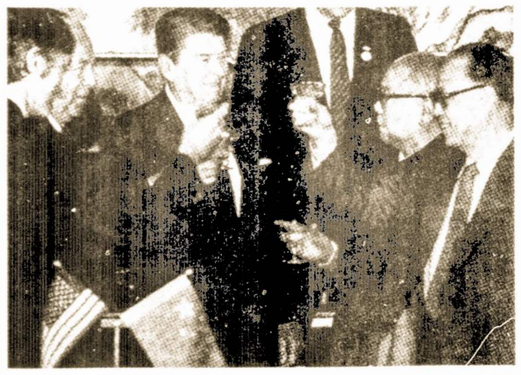

Prez. Reagan ir valstybės sekretorius George Shultz kelia tostą su Kinijos premjeru Zhao Ziyang ir prez. Lixiannian, po to, kai pasirašė sutartis dėl abipusio bendradarbiavimo.

Washington. — Savo istorinę kelionę prez. Reagan užbaigė. Dabar su savo patarėjais jis koncentruosis ties pasiekimais. Prezidentas pats tą savo kelionę vertina labai teigiamai ir laiko gera pradžia santykiams, kurie būsią paremti abipusiu respektu ir nauda.

Prezidentas pasirašė tris sutartis: dėl korporacijų taksų, dėl branduolinio bendradarbiavimo ir kultūrinių mainų.

Nors prez. Reagan savo baigiamėje kalboje Pekinge ir pagyrė kinus už jų "nuostabų kantrumą ir begalinį mandagumą", bet tie patys kinai sucenzūravo jo kalbą. Toje kalboje jis gyrė demokratiją ir dievą bei įspėjo dėl Tarybų Sąjungos tariamų agresinių tikslų. Perduodami per kinų TV, kai ji buvo transliuojama kinų publikai, kinai išleido tas frazes. Dabar Amerikos "Voice of America" pareigūnai žada visą kalbos tekstą pasiųsti radijo banomis į Kiniją ir angliškai ir kiniškai.

Netrukus laukiama, kad prasidės mažesnio rango svečių pasikeitimas. Žada atvykti Kinijos gynybos ministras. Kinai paskelbė, kad oficialiu svečiu 1985 m. jis kviečia pas save buvusį prez. Richard Nixon, kuris pats pirmasis tokius vizitus su Kinija pradėjo.

KVIEČIA PRIE IŠMINTIES IR REALYBĖS

Panama. — Pereitą savaitgalį čia posėdžių buvo susirinkę Meksikos, Kolumbijos, Venezuelos ir Panamos užsienio reikalų ministrai, tęsdami savo pastangas ieškoti taikos Centrinėje Amerikoje. Tai vadinama Contadora grupė, kuri savo vardą pasirinko nuo salos, kurioje ji buvo susirinkusi savo pirmojo posėdžio.

Siuose pasitarimuose dalyvavo ir Kostarikos, Hondūro ir Nikaragvos užsienio reikalų ministrai. Visi jie susipažino su detalėmis planų, kuriuos parengė Contadora grupės užs. reikalų ministrai. Numatomi praktiški žygiai, kaip siekti taikos. Pirmiausia kviečiama atitraukti visas svetimas kariuomenes bei sustabdyti karinę paramą partizanams.

Nikaragvos užs. reikalų ministras Miguel d'Escoto Brockman spaudos atstovams dar prieš posėdžius pareiškė, kad Nikaragva esanti užpulta, o agresorius yra JAV. Jis tvirtino, kad JAV Išnaudoja Kostariką, Salvadorą ir Hondūrą savo tikslams.

Meksikos užs. reikalų ministras Bernardo Sepulveda tvirtina, kad padėtis Centrinėje Amerikoje šiuo metu yra kur kas blogesnė, nei anksčiau. Jis kvietė to regiono valstybes sugrįžti "prie išminties ir proto".

JAV malūnsparnis virš Čekoslovakijos

Praga. — Čekoslovakijos vyriausybė įteikė protestą Washingtonui dėl jos oro erdvės pažeidimo balandžio 20 d., kada JAV malūnsparnis iš Fed. Vokietijos pusės buvo 6 mylias įskridęs į Čekoslovakijos teritoriją.

JAV šaltiniai buvo skelbę, kad čekai tą malūnsparnį apšaudę, bet Čekoslovakijos vyriausybė pabrėžė, jog tai netiesa, nors jie ir turėję teisę tai padaryti. Ir Fed. Vokietijos pasieniečiai tvirtina, kad apšaudymo nebuvę, bet kad čekų lėktuvai amerikiečių malūnsparnį "išstūmę".

Čekų laikraštis "Rude pravo" rašo, kad amerikiečiai turbūt nepatenkinti, kad Centrinėje Europoje jie negali elgtis panašiai, kaip jie elgiasi Centrinėje Amerikoje.

Belgai protestuoja prieš JAV raketas

Florennes, Belgija. — Apie 20 tūkst. belgų, susikibę rankomis, ratu buvo apsupę belgų karinę bazę, kurioje numatoma dislokuoti 48-ias JAV branduolines raketas.

Belgijos parlamento socialistų partijos lyderis Louis Tobback spaudai pareiškė, kad "mes trokštame detantės su Tarybų Sąjunga, nors gal JAV to ir nenori". Belgija yra viena iš penkių Vakarų Europos valstybių, kuriose numatytos dislokuoti JAV branduolinės raketos.

Manifestacijoje dalyvavo ir nemažai vaikų, kurie žaidė su popieriniais maišeliais, ant kurių užspausdinti satyriški įrašai, kad maišelius reikia užsidėti ant galvos "branduolinių bombų puolimo atveju".

Samantha rašo knygą

Manchester, Maine. — Dvylikametė mokinukė Samantha Smith, kuri buvusio Tarybų Sąjungos vadovo Jurijaus Andropovo kvietimu lankėsi Tarybų Sąjungoje, šiuo metu su savo tėvu rašo knygą apie tą savo viešnagę.

Knyga išeis dar šiemet spalio 31 d. Ją leidžia Little, Brown Co. Bostone. Toje 128 psl. knygoje, pavadintoje "Samantha Smith: My Trip to the Soviet Union", bus ir 96 spalvotos ir balta-juoda nuotraukos iš jos susitikimų su jaunimu. Knygos kaina $13.95 kietais viršeliais ir $7.95 — minkštais.

Bando sudaryti Libano vyriausybę

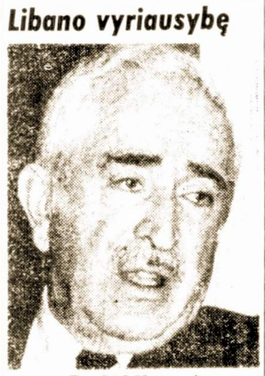

Rashid Karami

Beirut. — Prez. Amin Gemayel pereitą savaitę pakvietė politikierių Rashid Karami sudaryti vienybės vyriausybę. Pastarasis sudarė kabinetą iš 10 asmenų, kurių tarpe yra po lygiai krikščionių ir muzulmonų. Bet nevisi kandidatai sutinka apsiimti. Siitų milicijos vadas Nabih Berri sako jis buvęs nominuotas, net su juo nepasitarus, o be to, ir jam skiriamas hidroelektros ir teisingumo ministro postai nieko bendra neturi su šiitų reikalais pietiniame Libane.

Naujasis premjeras Karami sako, kad jis dar kreipsis į Sirijos prezidentą, kad tasai paveiktų politikierius jo vyriausybėje dalyvauti. Kol kas įvyks, tuo tarpu pačiame Libane dar taikos nesimato, nes muzulmonų ir krikščionių milicijos vis dar tebekovuoja prie vadinamos Žaliosios linijos, skiriančios Beirutą į dvi dalis, rytinę, kurioje gyvena krikščionys, nuo vakarinės, kurioje gyvena muzulmonai.

GEGUŽĖS PIRMOSIOS ŠŪKIS ŠALIN RANKAS NUO NIKARAGVOS!

Vaizdas iš Gegužės Pirmosios parado New Yorke. Tradicinis mitingas įvyko Union Square, kur pagrindiniu kalbėtoju buvo JAV Komunistų partijos gen. sekretorius Gus Hall.

New York. — Pereitą šeštadienį, gausiai dalyvaudami parade ir mitinge, newyorkiečiai pasisakė prieš Amerikos karinį įsivėlimą Nikaragvoje ir reikalavo, kad iš New Yorko uosto būtų atitrauktos branduolinės raketos. Kitos dvi mitinge priimtos rezoliucijos reikalavo, kad Amerika pradėtų pasitarimus dėl savo branduolinių raketų atitraukimo iš Europos ir kad JAV remiama Salvadoro policija nustotų kankinusi žmones, kovojančius už savo laisvę.

Pagrindiniu kalbėtoju mitinge buvo JAV Komunistų partijos gen. sekretorius Gus Hall. Jis kaltino prez. Reagano politiką Nikaragvos atžvilgiu ir pasisakė prieš JAV karinį įsivėlimą bei ragino žmones per prezidentinius rinkimus parodyti savo politinį subrendimą ir jo daugiau neišrinkti. Dar daugiau: Gus Hall tvirtino, kad už tuos nusikaltimus prieš Nikaragvos žmones prez. Reagan turėtų būti apkaltintas patrauktas atsakomybėn.

Mitingo vedėja Grace Mora nurodė, kad Gegužės Pirmosios šventė yra pati geriausia proga pasisakyti prieš rasizmą, antisemitizmą, antikomunizmą, prieš kapitalistines monopolijas, karines huntas ir socialinį neteisingumą. Mora yra portorikiečių bendruomenės veikėja ir buvusi Voz de Pueblo redaktorė. Ji kvietė ištiesti solidarumo ranką Salvadoro, Nikaragvos, Pietų Afrikos ir Haičiečiams.

Kitų kalbėtojų tarpe buvo Gloria Zelaya, buvęs tunelio darbininkų unijos sekretorius Ed Cross, Jaunųjų komunistų atstovė Debbie Lopez, Amerikos portorikiečių socialistų partijos atstovai ir kiti.

Bolivijos unijos streikuoja

La Paz. — Unijos buvo paskelbusios 72-jų valandų visuotinį streiką, protestuodamos dėl vyriausybės planų pakelti maisto produktų kainas. Paliečiama mėsa, duona, aliejus, pienas bei 75 proc. nuvertinama valiuta.

Valdžios apskaičiavimu kiekviena streiko diena šaliai kaštavo apie $36 milijonus, bet finansų ministras Flavio Machicado aiškina, jog nesama kito pasirinkimo ir kad reikia susiveržti diržus, norint atgauti užsienio bankų pasitikėjimą ir sustabdyti maisto produktų šmugelį į Peru, kur kainos esančios dar aukštesnės.

Pirmoji Ispanų kilmės žmonių konvencija

Cleveland, Ohio. — Daugiau kaip tūkstantis ispanų kilmės žmonių, atstovaujančių penkiasdešimčiai bendruomenės organizacijų, pereitą savaitgalį čia buvo susirinkę savo pirmosios konvencijos. Jos tikslas, kaip vienas jos organizatorių Jose Feliciano nurodė, yra dvigubas: pirmiausia pabrėžti savo politinį ir socialinį statusą ir nusistatyti gaires ateities veiklai. Konvencijos tema buvo "Unidos en Accion" — veiklos vienybė.

Kalbėtojai pabrėžė tą faktą, kad Clevelande šiuo metu gyvena apie 45 tūkst. lotynų kilmės žmonių, jų tarpe portorikiečių, meksikiečių, čiliečių ir kubiečių.

Priimta eilė rezoliucijų, pasisakančių prieš policijos brutalumą, už federalinių fondų padidinimą švietimo, sveikatos ir pagyvenusių žmonių globai. Atskiromis rezoliucijomis pareikštas solidarumas Čilės liaudžiai, jai kovojant prieš Pinocheto diktatūrą ir Centrinės Amerikos žmonėms, kovojantiems už savo laisvę.

Pagrindiniu kalbėtoju buvo Kika de la Garza, demokratas kongresmanas iš Texas, Atstovų Rūmų agrikultūros reikalų komiteto pirmininkas. Jis kaltino prez. Reagano politiką ginklavimosi srityje, dėl maisto perviršiaus sandėliavimo ir dėl numušimo fed. fondų švietimui.

Černenko lanko dirbančiuosius fabrikuose

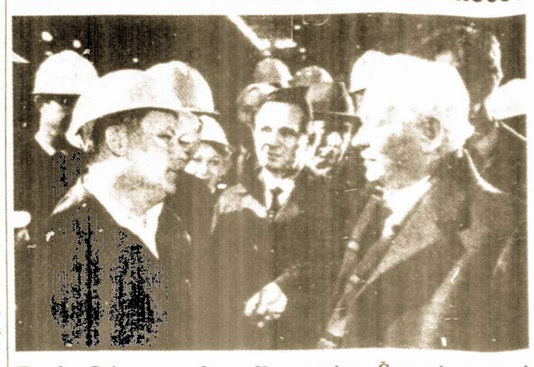

Tarybų Sąjungos vadovas Konstantinas Černenko kalbasi su darbininkais Maskvos "Kūjo ir pjautuvo" metalo fabrike. Jis kviečia darbininkus prie ekonominių pagerinimu, plačiau panaudojant modernią technologiją ir taupant elektros energiją.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months...$6.50
Canada, Lat. Amer., per year .$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months .$8.00
Foreign countries, per year ...$15.00	Foreign countries, 6 months ..$8.00

Reagano kelionė Kinijon

Tik prieš kelerius metus Reaganas kalbėjo apie "bedieviška raudonąją Kiniją", iš kurios grėsia "geltonas pavojus" visam "civilizuotam Vakarų pasauliui". Reaganas buvo vienas labiausiai užkietėjusių Liaudies Kinijos priešų, artimas Taivano nacionalistinės klikos sėbras . . .

Ir štai jie dabar viešėjo toje pačioje Kinijoje, kėlė tostus už tos šalies vadovų gerbūvį, kalbėjo apie "artimą bendradarbiavimą". Nestebėtina, kad New Yorko "Times" atspausdino sekamą karikatūrą:

Reaganas ir Kinijos lyderis Deng, pilni šypsenų, skuba lyg apsikabinti. Reaganas sako:

"Kaip malonu Jus sutikti, buvęs geltonasai pavojau!"

O Deng atsako:

"Sveikas atvykęs, buvęs karingasai imperialistinis kiršintojau!"

Reaganas nuvyko Kinijon, kaip tai aišku, su dvejopu tikslu. Jo pirmasis tikslas buvo kiek galima patraukti Kiniją JAV pasaulinės politikos pusėn, dar labiau pagilinti nesutikimus, kurie ryški tarp Kinijos ir Tarybų Sąjungos. Antras jo tikslas buvo politiniai-priešrinkiminis — jis norėjo sustiprinti Amerikos žmonėse įspūdį, kad jis tikras valstybininkas, pasaulinio masto galvotojas, o ne tik politikierius, kuris nori laimėti rinkimus.

Kaip jam pasisekė?

Mums atrodo, kad rezultatai labai maišyti, kad kinai toli nepatenkino visų Reagano norų. Dar prieš vizitą buvo susitarta, kad Reaganas per Kinijos televiziją pasakys ilgoką kalbą, kuri bus perduota su vertimu. Bet Reaganas, įsismaginęs, kaip ir peržengė ribas: jis gyrė kapitalistinę santvarką, religiją, atakavo Tarybų Sąjungą. Kinijos televizija tų jo kalbos dalių neperdavė klausytojams. Per spaudos interviu Reaganas vėl reiškė panašias mintis ir vėl tas pat atsitiko, — Kinijos spauda pilno interviu teksto neatspausdino. Įeržinti, amerikiečiai net viešai protestavo prieš tokią "cenzūrą".

Buvo ir kitų susikirtimų. Derybų metu kinai reikalavo, kad Reaganas viešai pasisakytų už Taivano prijungimą prie Kinijos, bet jis atsisakė tą padaryti. Tad, Reaganui nepasisekė pilnai išpildyti savo misiją. Kinijos vadovai jam dargi sakė, kad jie stoja prieš Amerikos intervenciją Centralinėje Amerikoje ir jie taipgi smerkia naujų branduolinių ginklų lokavimą Vakarų Europoje.

Kaip dabar vystysis santykiai tarp JAV ir Kinijos ir santykiai tarp Kinijos ir Tarybų Sąjungos, parodys artimoji ateitis. Be abejo po Reagano kelionės sustiprės prekybiniai ir kultūriniai ryšiai tarp JAV ir Kinijos, bet ne tiek, kiek JAV to pageidautų. Iš kitos pusės, aukšto rango tarybinė delegacija dabar vyksta Kinijon. Santykiai tarp Kinijos ir TSRS paskutiniu laiku žymiai pagerėjo, nors įtempimo dar yra nemažai. Pasaulis atydžiai stebės, kaip ta delegacija bus priimta, apie ką bus tartasi ir kokie bus komunikatai.

Atsakymas socialistams

Socialistinio Internacionalo vadovybė pasiuntė laišką Tarybų Sąjungos vadovui Černenkai, kuriame išreiškia savo viltį, kad TSRS darbuosis už pasaulinę taiką. Įdomu, kad laiško tonas draugiškas, bent dalinai pripažįstantis, kad Tarybų Sąjunga yra pasaulinio masto taikos jėga. Po laišku pasirašo Vokietijos socialdemokratų lyderis V. Brandtas ir kiti socialistinių, socialdemokratinių ir leiboristinių partijų vadovai. Socialistinio internacionalo vadai ragina TSRS ir JAV tartis, atgaivinti detantą.

K. Černenka atsakė į socialistų atsikreipimą, — ir tas atsakymas buvo paskelbtas tarybinėje spaudoje. Černenka tarp kito sako:

"Labai atidžiai susipažinau su jūsų kreipimusi. Mums visiškai suprantamas susirūpinimas dėl to, kad situacija Europoje, apskritai tarptautiniai santykiai smarkiai pablogėjo."

Laiško pabaigoje Černenka sako:

"Kovoje už karo pavojaus sumažinimą, už taikos stiprinimą Tarybų Sąjunga yra pasirengusi plačiai ir aktyviai bendradarbiauti su visomis valstybėmis, su visomis taikingomis visuomenės jėgomis. Tai visiškai liečia ir partijas, įeinančias į socialistų internacionalą."

Reikia pasakyti, kad socialdemokratų rolė pasaulinėje politikoje per paskutinius kelius dešimtmečius pagrindiniai pasikeitė. Po Antrojo pasaulinio karo, kuomet Washingtono diriguojamas šaltasis karas pasiekė Čiūkurą, socialdemokratai beveik visur, ypatingai Vakarų Europoje, stovėjo to šaltojo karo pirmose gretose — Vakarų pusėje. Bet dabartinė padėtis skirtinga. Karo pavojus dabar toks daiktiškas, toks konkretiškas, toks bauginantis, kad Vakarų Europos masėse jokio pritarimo naujajam šaltajam karui negali būti. Kaip tik priešingai — taikos sentimentas auga visose šalyse. Socialistai, socialdemokratai ir leiboristai tuos sentimentus dabar atstovauja. Išimtį sudaro Rytų Europos socialdemokratinių grupelių liekanos emigracijoje, kurioms anti-sovietizmas nustelbia viską ir kurios verčiau matytų branduolinį karą, negu taikingą sugyvenimą su Tarybų Sąjunga. Į tą atsilikusią grupę įeina ir lietuviški socialdemokratai.

Kas ką rašo ir sako

"LITERATŪRA IR MENAS"

Mus pasiekė paskiausieji Lietuvos kultūros ministerijos ir Rašytojų sąjungos organo "Literatūra ir Menas" numeriai. Malonu paimti tą laikraštį dabar į rankas. Nors jis visuomet buvo įdomus turinio atžvilgiu, jis buvo sunkiai įskaitomas: galima pasakyti, kad "L. ir M" buvo techniškai prasčiausiai atspausdintas Lietuvos laikraštis ir kartais beveik neįskaitomas. Dabar tas laikraštis spausdinamas nauja ofsetine spauda ir techniškai lyg pajaunėjo, paryškojo, — tekstas ir nuotraukos nepalyginamai geriau atspausdinti.

"TIMES" APIE MENĄ

New Yorko "Times" balandžio 29-os numeryje meno skyriuje telpa kritiko M. Brensono straipsnis apie politinį meną Amerikoje dabar. Brensonas sako, kad pavojus taikai, JAV intervencija Centralinėje Amerikoje ir kiti politiniai įvykiai sukrėtė amerikiečių dailininkų kūrybą ir sustiprino politinius motyvus mene: protesto menas Amerikoje beveik bujoja, sako jis.

Brensonas nurodo, kad tai trečias toks periodas Amerikos meno istorijoje. Pirmu kartu Amerikos vaizduojamasis menas, tapyba ir skulptūra, suradikalėjo, pasviro į socialinio protesto pusę, tarp 1930 ir 1940, kuomet ekonominės krizės metu Amerikoje atsirado milijonai bedarbių, kuomet augo skurdas, kuomet daugelis badavo ir kuomet vyko smarkus darbo žmonių organizavimas į unijas. Tuo metu Amerikos tapybos priešakyje stovėjo tokie radikalūs dailininkai kaip Ben Shahn (Lietuvoje gimęs), Evergood, Gropper, Gwathmey, Soyer, Neel.

Antru kartu Amerikos mene stipriai reiškėsi protesto balsai Vietnamo karo metu, kuomet dauguma Amerikos dailininkų stojo prieš tą neteisėtą karą. Nors didi dauguma dailininkų reiškė savo priešingumą karui per pareiškimus, peticijas, manifestus, tik dalis įstengė protesto balsą iškelti tiesioginiai savo mene.

Dabar, sako Brensonas, Amerikoje reiškiasi kaip ir trečia protesto meno banga, šiuo kartu nukreipta vyriausiai prieš intervenciją Centralinėje Amerikoje. Bet tai ne vienintele tema, — eilė jaunų dailininkų reiškia ir savo priešingumą Reagano administracijos ekonominei politikai, žemės, oro ir vandens teršimui ir t. t. Taipgi moterys dailininkės kuria ir nemažai meno iš feministinio taškiaregio.

Kasdieninė Lietuva

Lietuvoje kaip kitur jau prasideda keliavimo ir turizmo sezonas. Čia paduodame "Tiesoje" tilpusį pasikalbėjimą tarp laikraščio korespondento Rimvydo Valatkos ir ekskursijų tarybos pirmininko Vytauto Vengalio. Pasikalbėjimas pavadintas "Kur keliausime šiais metais?"

— Užkrėsti žmogų turizmo „ liga" nesunku. Gyvename vis judriau, tad sugrįžęs iš Kaukazo ar Krymo, pažįstamų nenustebinsi — šios kelionės pradedantiesiems. Būtų įdomu sužinoti, ką naujo siūlote prisiekusiam kelionių mėgėjui.

— Išties keliaujame vis daugiau. Šiemet per 180 000 Lietuvos gyventojų dalyvaus kelionėse už respublikos ribų. Dar 16000 keliaus su turistiniais kelialapiais. Nustebinti tokį būrį turistų nelengva. Tačiau kelione Arkties vandenyno platybėmis, mano supratimu, turėtų patenkinti pati išrankiausią turistą. Šios išvykos, kurias organizuos Vilniaus kelionių ir ekskursijų biuras, maršrutas iš Murmansko nusitęs į Vaigačo salą, Diksoną, Norilską. O tolimiausią šių metų kelionę siūlo Kauno kelionių ir ekskursijų biuras. Turistai lėktuvu nuskris į Kamčiatkos Petropavlovską, o iš ten laivu pasieks Komandorų ir Kurilų salas, Ueleną, Beringo sąsiaurį... Šiauliečiai keliaus į Dušanbe, panevėžiečiai — į Ulan Ude, respublikos žemdirbiams siūlomas naujai parengtas maršrutas Celinogradas—Kustanajus.

Reikia pasakyti, kad, ieškant naujų įspūdžių, kartais nebūtina leistis už devynių jūrų. Kuo neįdomūs maršrutai į Izmailą, Gorlovką, Siktyvkarą, Vorkutą, Kosovą? Jie taip pat nauji, taigi turėtų patenkinti ir prisiekusių turistų skonį. Be to, ilgos ir tolimos kelionės — tai atostogos. Ne mažiau norinčių pakeliauti savaitgaliais. Tokiems turistams siūlome vienadienes keliones lėktuvais į Taliną, Minską, Leningradą. Dar viena naujovė — išvykos į koncertus bei sporto varžybas už respublikos ribų. Vien Šiaulių kelionių ir ekskursijų biuras surengs dešimt tokio pobūdžio išvykų traukiniais.

— Tolimos išvykos traukiniu, lėktuvu ar laivu ne visiems prieinamos. Sakykime, kad norį keliauti šeima, kurioje du mažamečiai vaikai...

— Mūsų darbo tikslas — žvalus, pailsėjęs žmogus, todėl, planuodami naujus turistinius maršrutus, siekiame, kad kuo plačiau paplistų aktyvus keliavimo būdas. Praėjusiais metais Birštone atidarytas 15 dienų maršrutas dviračių turizmo entuziastams. Šiemet parengėme skirtingos trukmės maršrutus 2—4 asmenų šeimoms Palangoje, Birštone, Trakuose. Rugpjūčio mėnesį Kauno turistų klubas rengs masinį žygį automobiliais „Šeima-84". Gera poilsiavimo forma tapo žinybų turistų sąskrydžiai, kuriuose išpopuliarejo šeimų varžybos. Sveikintina Panevėžio kelionių ir ekskursijų biuro iniciatyva rengti sekmadieninės išvykas šeimoms, turinčioms vaikų.

— Turizmas seniai tapo sudėtingu socialiniu-ekonominiu reiškiniu. Turizmo industrija neįsivaizduojama be naujų bazių, viešbučių, restoranų. Kokie poslinkiai šioje srityje?

— Pirmuosius svečius priėmė 150 vietų turistinis viešbutis „Upytė" Panevėžyje. Dabar statybininkai triūsia prie 330 vietų viešbučio Kaune. Ignalinos turistinėje bazėje statoma moderni 300 vietų valgykla. Be to, rekonstruojamos Vilniaus, Palangos, Trakų turistinių bazių valgyklos. Džiugu, kad jau paruošta 300 vietų turistinio komplekso Panevėžyje projektinė dokumentacija, toks pat kompleksas projektuojamas Klaipėdoje, o miegamieji korpusai — Vilniaus, Ignalinos, Trakų ir Birštono turistinėse bazėse... Kaip matote, jau šiandien galvojame apie respublikos turizmo rytdieną.

— O jeigu sugrįžtume į šią dieną? Vis knieti paklausti, ar neatsitiks taip, kad mūsų žmogus, gerai susipažinęs su Jerevanu, Buchara, Taliu, nežinos, kaip atrodo Vilnius iš naujojo televizijos bokšto, negalės svečiui papasakoti apie savo miesto, jo gamyklų, rajono ūkių permainas?

— Atsakydamas į šį klausimą, pradesiu nuo vieno skaičiaus: praėjusiais metais mūsų surengtose ekskursijose po respubliką dalyvavo per milijoną Lietuvos gyventojų!

Lietuvos išvadavimo iš hitlerininkų 40-mečio sukakčiai pažymėti parengėme tokius ekskursijų maršrutus, kaip „Vilniaus išvadavimas", „Tėvynės sargyboje", „16-osios Lietuviškosios divizijos keliais", o štai Zarasų kelionių ir ekskursijų biuras rengia išvykas tarybines liaudies kovų vietomis šaukiamojo amžiaus jaunuoliams. Šiuo metu populiarios ekskursijos „Respublika nuo rinkimų iki rinkimų". Ji skiriama artėjantiems rinkimams į TSRS Aukščiausiąją Tarybą.

Mes pirmiausia siekiame, kad ekskursija neliktų epizodiniu įvykiu žmogaus gyvenime. Su darbo kolektyvais sudarome ilgalaikes sutartis, parengėme ekskursijų ciklus, atsižvelgdami į ekskursijų dalyvių amžių, profesiją, išsilavinimą. Užtenka pasakyti, kad 265 ekskursijos skirtos moksleiviams, 150 — žemdirbiams, 120 — tiems, kurie mokosi politinio-ekonominio švietimo sistemoje. Tai, beje, irgi mūsų darbo naujovė.

— Bet ir gerai parengta informacija dar turi pasiekti ekskursijos dalyvį. Pakalbėkime apie žmones, kurie padeda pažinti gimtąjį kraštą, lydi mus kelionėse į Maskvą, Leningradą, Taliną... Koks turėtų būti ekskursijos vadovas šiandien?

— Tai komunikabilus, greitos reakcijos, apsiskaitęs ir išsilavinęs, puikiai jaučiantis įvairius psichologinius niuansus žmogus. Užėjus kalbai apie ekskursijų vadovus, visada prisimenu vilnietę Vidą Ramanauskaitę, kaunietę Irmą Grigienę ir palangiškį Arūną Šateiką. Tai tikri savo profesijos virtuozai.

Per 80 specialistų mums parengė Vilniaus universiteto istorijos fakultetas, o iš viso respublikoje dirba 2000 ekskursijų vadovų... Kasmet kiekvienas iš jų aptarnauja po 2500 turistų. Jiems talkina per 200 turizmo instruktorių, 300 vairuotojų, kitų profesijų atstovai.

— O ką rodysime Lietuvos svečiams?

— Mūsų respublikos teritoriją raižo per 400 sąjunginių bei vietinių turistinių maršrutų. Taigi Lietuva seniai tapo turizmo kraštu. Kitų respublikų turistams rodysime Vilniaus ir Kauno architektūrą, jie ilsėsis Birštone, Trakuose, Palangoje, susipažins su mūsų gamybos ir kultūros laimėjimais. Beje, sociologinių tyrimų duomenimis, 92 procentai apsilankiusių pas mus turistų grįžta pakilia nuotaika...

Taigi į kelionę!

Keturiasdešimt metų socializmo keliu!

II
Iš atsilikimo į pažangą

Akademikas Kazimieras Meškauskas savo straipsnyje pateikia duomenų apie respublikos gyventojų skaičiaus kitimą. Antai 1939 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno 3 mln. 79 tūkst. žmonių, iš jų 22,9 proc. gyveno miestuose ir 77,1 proc. — kaimuose. 1980 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno jau 3 mln. 445,5 tūkst. žmonių, iš jų 62.6 proc. gyveno miestuose, o 37.4 proc. — kaimuose. Pramonėje ir statyboje 1939 m. dirbo 9 proc. Visų gyventojų, o 1980 m. — 39.2 proc. Atitinkamai žemės ūkyje 1939 m. dirbo 77 proc. gyventojų, o 1980 m. — 22,5 proc. Smarkiai išaugo negamybinės sferos gyventojų užimtumas. 1939 metais sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros sferoje Lietuvoje dirbo tik 1 proc. gyventojų, o 1980 metais — 15,6 proc.

K. Meškauskas palygina duomenis, ką gamino buržuazinės Lietuvos pramonė 1939 m., ir kiek tų pačių prekių pagamino Tarybų Lietuvos pramonė 1980 m. Elektros energijos Lietuva 1939 m. pasigamino 120 milijonų kilovatvalandžių, o 1980 m. — 11 milijardų 665 milijonų kilovatvalandžių. Mineralinių trąšų 1939 m. — 43 tūkst. tonų, o 1980 m. — 3 milijonus 106 tūkst. tonų. Plytų 1939 m. Lietuvoje buvo pagaminta 71.1 milijono vienetų, o 1980 m. — 1 bilijonas 33 milijonai vienetų. Odinės avalynės 1939 m. buvo pagaminta 500 tūkst. porų, o 1980 m. — 10 mln. 300 tūkst. porų. Sviesto 1939 m. Lietuva pagamino 19.9 tūkst. tonų, o 1980 m. — 51,6 tūkst. tonų, cukraus 1939 m. — 24.2 tūkst. tonų, o 1980 m. — 212.3 tūkst. tonų.

Be to, Tarybų Lietuvos pramonė dabar gamina daug sudėtingesnę produkciją — elektros variklius, suviriniimo elektra įrengimus, metalo pjovimo stakles, elektros skaitiklius, buitinius šaldytuvus, televizorius, cheminius pluoštus, įvairius naftos gaminius Mažeikių naftos perdirbimo įmonėje. Elektros energiją pradėjo gaminti Ignalinos atominė elektrinė, žvejybinius laivus stato ir remontuoja nauji fabrikai Klaipėdoje.

Tarybų Lietuvos žemės ūkyje dabar dirba žmonių beveik tris kartus mažiau negu 1940 m., bet grūdų derliaus surinkimas išaugo du kartus, o gyvulininkystės produkcijos gamyba — 2.4 karto. Tai buvo pasiekta nurodo K. Meškauskas, elektrifikuojant ir mechanizuojant žemės ūkio darbus, geriau aprūpinant žemės ūkį moderniomis mašinomis, mineralinėmis ir organinėmis trąšomis, melioruojant žemes. 1980 m. Tarybų Lietuvos žemės ūkyje dirbo 45.9 tūkst. traktorių, 10.3 tūkst. javų kombainų 29.2 tūkst. sunkvežimių, buvo patiekta 2 mln. 257 tūkst. tonų mineralinių (azotinių, fosforinių ir kalio) trąšų. Lietuvoje iš viso nusausinta 2 mln. 652.5 tūkst. ha šlapių žemių, iš jų 2 mln. 158.1 tūkst. ha uždaru drenažu.

Intensyvinant liaudies ūkį, keliant jo našumą vis didesnę reikšmę vaidina transportas, keleivių ir krovinių pervežimo didėjimas. K. Meškauskas nurodo, kad 1950-1980 m. Lietuvoje keleivių pervežimas išaugo 13.8 karto. Daugiausia keleivių pervežama autobusais ir kitomis automašinomis. 1980 metais pervežta automašinomis — 60.8 proc. visų keleivių, geležinkeliais — 29.1 proc., lėktuvais — 9.9 proc. ... Panašiai pakito ir krovinių pervežimas.

Socialistinės santvarkos sąlygomis smarkiai pakito žmonių buitis. Buržuazinėje Lietuvoje retas gyventojas, ypač kaime, turėjo laikrodį, radijo imtuvą, niekas neturėjo skalbimo mašinų, šaldytuvų, o 1980 metais, K. Meškausko duomenimis, kiekvienam šimtui Tarybų Lietuvos šeimų teko 608 laikrodžiai, 97 radijo imtuvai ir radiolos, 75 televizoriai, 86 šaldytuvai, 64 skalbimo mašinos, 21 automobilis. Socialistinėje Lietuvoje gyventojai žymiai geriau maitinasi. Pateikti statistiniai duomenys akivaizdžiai liudija, kaip pagerėjo svarbiausių maisto produktų vartojimas. Vidutiniškai vienas gyventojas per metus 1938-1939 m. suvartodavo duonos ir jos produktų — 194 kg., o 1980 m. — 111 kg., bulvių atitinkamai suvartodavo 244 ir 150 kg., mėsos ir jos produktų — 41 ir 81 kg., pieno ir pieno produktų — 240 ir 415 kg, kiaušinių — 30 ir 253 vienetų, cukraus — 11.5 ir 41.2 kg. Dabar Lietuvos gyventojai per metus suvartoja maisto produktų maždaug tiek, kiek rekomenduoja medikų nustatytos normos.

R. Šarmaitis

Paryžius. — Visoje eilėje miestų Prancūzijos gyventojai demonstruoja už mokyklų suvalstybinimą ir prieš vyriausybės nepakankamus žygius įvesti valstybinę kontrolę privačiose mokyklose. Paryžiuje demonstracijoje dalyvavo pusė milijono žmonių. Katalikai tvirtina, jog valdžia perdaug kišasi į švietimo reikalus.

Washington. — New Yorko senatorius Daniel Patrick Moynihan, anksčiau atsistatydinęs iš Senato komiteto saugumo reikalams, savo pareiškimą atsiėmė, kai CIA direktorius Casey atsiprašė jį ir kitus komiteto narius ir pažadėjo daugiau informuoti apie agentūros veiklą. Sen. Moynihan protestavo dėl Nikaragvos uostų užminavimo.

Washington. — Prez. Reagan pasiuntė Kongresui patvirtinti keturis įstatymus, pagal kuriuos galima būtų susekti ir nubausti asmenis, dalyvaujančius tarptautiniame terorizme. Pagal tuos įstatymus numatomi bausti ir tie, kas teroristams padeda ar kaip nors talkina.

Kauno Radijo gamykloje pradėta naujo spalvoto mažagaritinio televizoriaus "Silelis" gamyba. Gamyklos konstruktoriai ir dizaineriai sukūrė šiuolaikinį aparatą su įvairiaspalviais plastmasiniais korpusais. Nauji aparatai yra mažesni ir lengvesni už anksčiau gamintus. Netrukus parduotuvėse pasirodys ir nespalvoti nauji televizoriai "Silelis". Per pastaruosius ketverius metus "Sileliai" yra pelnę tris sidabro ir aštuonis bronzos medalius TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodoje, buvo eksponuojami daugelyje užsienio šalių.

Nuotraukoje: **Gamyklos dizainerės Alma Česonienė ir Jūratė Germanavičiūtė demonstruoja naująjį spalvotą "Šilelį".**

K. Jurelės nuotrauka

Atėjusios iš "Ateities žiedo" draugijų

Po daugelį Amerikos lietuvių kolonijų garsėjo ir tebegarsi žymios pažangiųjų chorų vadovės — Adelė Zablackaitė-Pakalniškienė, Daratėlė Zdanytė-Yuden-Murelienė, Helen Janulytė, Mildred Stensler ir kitos. Tai — čiagimės moterys, senosios Amerikos lietuvių antrosios kartos atstovės, savo sugebėjimus ir energiją skyrusios pažangiajam judėjimui.

Jų talentui ryškėsi ir augti, jų pažangiai pasaulėžiūrai formuotis svarbios reikšmės turėjo savo laiku dažnoje lietuvių kolonijoje veikusios "Ateities žiedo" vaikų draugijėlės.

"Muzikos karjerą — rašo D. Yuden-Murelienė, — pradėjau, stojusi į "Ateities žiedo" vaikų draugijėlę Plymouthe, Pa." Brooklyne tokios draugijėlės mokyklą lankė A. Pakalniškienė. Galima teigti, kad pirmuosius dainos, muzikos, šokio, gimtosios tėvų kalbos įgūdžius jos įgijo tose vaikų draugijėlėse. Paskui paaugusios pradėjo dainuoti kituose choruose, toliau lavinosi muzikos srityje, ėmė vadovauti pažangiųjų lietuvių dainininkų kolektyvams.

"Ateities žiedo" vaikų draugijėlės brangios ir tuo, kad jų mokyklose gimtosios kalbos, meno sugebėjimus vaikams diegė tokios pažangiojo judėjimo asmenybės, kaip J. Šukys-Sakalauskas, A. Jonikienė, V. Paukštys, Pr. Buknys, M. Masys — Detroitietis, P. Balsys ir kiti, tarp jų ir šiandien tebegyvenantys veikėjai ir veikėjos. Daug rūpesčio ir dėmesio šių draugijėlių organizavimui yra skyrusios K. Petrikienė, I. Tamulynaitė-Mizarienė, E. Yeskevičiūtė ir kitos moterys, vadovavusios JAV lietuvių moterų pažangiajam judėjimui. Dėl jų idėjinės krypties, kitais jų mokymo-auklėjimo reikalais rašė M. Akelaitis-Abekas, R. Mizara, A. Bimba, L. Prūseika ir kiti.

Tat ne pro šalį yra kiek prisiminti "Ateities žiedo" vaikų draugijėlės, kurios liudija pažangiųjų lietuvių įdėtas pastangas ugdyti darbininkų dvasia jaunąją kartą, kuri galėtų dalyvauti pažangiajame judėjime kartu su tėvais ir vyresniaisiais.

Minėtos draugijėlės buvo daugeliu atžvilgių svarbus pažangiojo judėjimo reiškinys. Apie jį yra rašiusi žinoma JAV lietuvių istorijos tyrinėtoja dr. L. Petkevičienė. Tačiau plačiau ir pilniau tų draugijų veikla dar nenušviesta ir laukia savo eilės.

Jai ištirti ir aprašyti reikia daug vietos, juo labiau, kad "Ateities žiedo" vaikų draugijėlių istorija gana sudėtinga, tęsėsi kelis dešimtmečius. Šiose pastabose paliestume tik pačią jų pradžią, kai buvo dedami jų pagrindai. Vėliau kokiomis progomis gal prisiminsime ir kitus jų istorijos momentus. Tikimės, kad buvusieji šių draugijėlių-mokyklėlių nariai ir mokytojai savo atsiminimais ir kita medžiaga ateis į talką.

"ATEITIES ŽIEDO" IŠTAKOS IR PRADŽIA

Amerikos lietuvių darbininkų judėjimo pastangos burti vaikus, ypač čiagimius, į draugijas, juos mokyti bei auklėti jau pastebimos Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse. Turime žinių, kad Montello miestelyje LSS 17 kuopa P. Balsio iniciatyva jau 1913 m. įkūrė vaikų draugijėlę "Žiburėlis", prie kurios veikė ir mokyklėlė ("Laisvė", 1914, geg. 12 Nr. 35), So. Bostone 1914 m. LSS 60 kuopa išlaikė "Bijūnėlio" vaikų draugiją ("L.", 1914, liepos 17, Nr. 54).

Vaikų draugijėlių kūrimo idėją iš būtinumą savo prakalbose 1915 metais aktyviai propagavo tuometinis "Laisvės" redaktorius L. Prūseika. Jo iniciatyva ir pastangomis nuo 1915 m. lapkričio mėn. vaikų draugijėlė veikė Brooklyne, prie LSS 19 kuopos ("L." 1915, lapk. 30).

1916 m. LSS kai kuriose kuopose (Binghamtone) jau diskutuojamas klausimas: "Ar reikalinga tverti vaikų draugijėlę?" ir atsakoma: "Taip, reikalinga" ("L.", 1916, sausio 21 Nr. 6). Taigi vaikų draugijų pamatus dėjo Lietuvių socialistų sąjunga. Jos veikėjai suprato, kad vaikų organizavimas yra pribrendęs pažangiojo darbininkų judėjimo reikalas. LSS IX suvažiavime (1916 m. rugsėjo 1-5 d.) priimtoje rezoliucijoje pažymėta, kad suvažiavimas "pripažįsta reikalinga tverti prie LSS kuopų vaikų draugijėles" ("Kova", 1916, rugs. 15, Nr. 37).

Į talką šiame svarbiame bare atėjo ir atgijęs tuo laiku Lietuvių moterų progresyvis susivienijimas (LMPS). Pirmajame savo suvažiavime 1916 m. spalio 13-15 d. LMPS nutarė "kurti kartu su LSS vaikų draugijėles ir parūpinti tinkamų vaikų mokykloms vadovėlių" ("Moterų balsas", 1916, Nr. 2). Šiuo reikalu buvo įkurta komisija, kurios sudėtin įėjo J. Benesevičiūtė-Šukienė, M. Kaul (tuo laiku M. Undžienė) ir kt.

1917 metai žymi "Ateities žiedo" vaikų draugijėlių-mokyklėlių spartaus kūrimo pradžią. Galime sakyti, kad 1916-1917 metai padeda pagrindus šių draugijėlių steigimui. Kaip yra rašęs A. Petrika knygoje "LLD ir pažangieji Amerikos lietuviai" (1965), jos "suvaidino nemenką vaidmenį pažangiajame lietuvių sąjūdyje, ypač jaunimo gretose. Čia gimę vaikučiai buvo mokomi lietuviškai kalbėti, skaityti, rašyti, dainuoti, šokti ir vaidinti. Jie turėjo chorelius, su savo programomis jie išstodavo ir suaugusiųjų pramogose". **Antanas Aukštaitis**

Bogota. — Bolivijos teisingumo ministras Rodrigo Lara Bonilla nužudytas balandžio 30 d. Saugumiečiams pavyko pavyti motociklininkus ir vieną nušauti, o antrą suimti. Manoma, kad atentatas įvykdytas dėl ministro griežtos linijos prieš narkotikų prekiautojus.

Kuwait. — Palestinos Vadavimo Organizacijos vadas Yasir Arafat kreipėsi į Egiptą, prašydamas leisti jo vadovaujamai organizacijai veikti Egipto teritorijoje. Jeigu Egiptas sutiktų, anot Arafato, PLO būtų arti Palestinos ir galėtų sėkmingiau vadovauti vadavimo darbams.

London. — Jau antras mėnuo baigiasi, o britų angliakasių unijai vis dar nepavyksta įkalbėti visus angliakasius, kad jungtųsi į streiką. Streikuojama prieš vyriausybės planus uždaryti nepelningas kasyklas.

Jerusalem. — Izraelio radijas pranešė, kad Menachem Begin, kuris pereitų metų rugsėjo mėnesį rezignavo iš ministro pirmininko pareigų, nusprendęs nestatyti savo kandidatūros šių metų parlamentiniuose rinkimuose.

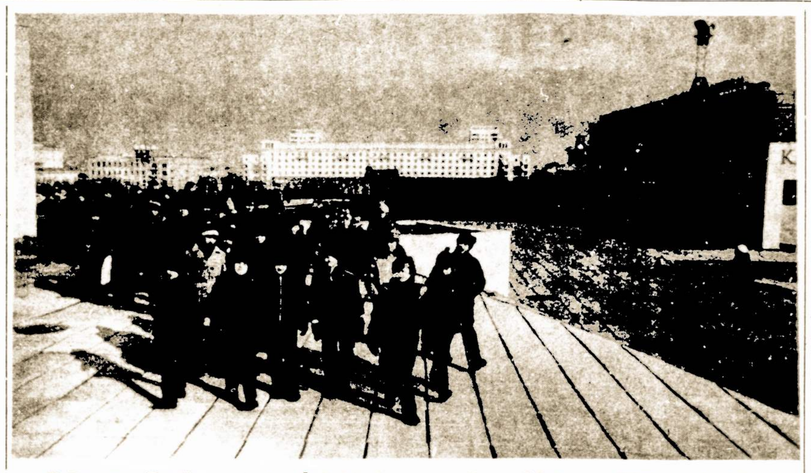

Tolimame Rusijos mieste Čeliabinske gastroliavo Lietuvos TSR nusipelniusio kolektyvo, respublikos komjaunimo premijos laureato "Ąžuoliuko" berniukų ir jaunuolių choras. Visi vilniečių koncertai vyko perpildytose šio pietryčių Uralo miesto salėse, visur jie buvo palydimi žodžiais—atvažiuokite dar!

Nuotraukoje: **"Ąžuoliuko" choristai susipažįsta su Čeliabinsku.**

B. Klipinicerio nuotrauka

KULTŪROS PASAULIS

Vytautas Kavolis rašo: ("Metmenys", Nr. 47, 1984):

"Dešimtmetis prieš Pirmąjį pasaulinį karą lietuvių kultūros istorijoje buvo substancialesnis, negu nepriklausomos Lietuvos pirmasis dešimtmetis, kuriame dėmenukrypo, iš vienos pusės, į praktinius valstybės kūrimosi ir ūkinio vystymosi reikalus, iš kitos pusės, į neribotos energijos išbandymus . . ."

Tai stebėtina išvada. Kaip Kavolis ją formuluoja? Jis rašo:

"Dešimtmetyje prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir Vydūnas ir Čiurlionis, ir Krėvė intensyviai domėjosi Indijos civilizacija. Nepriklausomoje Lietuvoje jokia nevakarietiška civilizacija tokių reikšmingų kūrybinių asmenybių taip intensyviai jau nebetraukė. Kinija, arabų pasaulis ir (išskyrus Krėvės bei, po Antrojo pasaulinio karo, Icchoko Mero atveju) žydų tradicijos lietuvių sąmoningumo lauke gilesnio įspūdžio apskritai nepaliko . . . ."

O kaip dabar? Kavolis sako:

"Vėlesniaisiais metais ir sovietinėje Lietuvoje vėl atsiveriama pasauliui už Vakarų civilizacijos ribų. Bet nepriklausomas Kaunas pernelyg buvo įsikandęs į mažos valstybės sostinės pareigas."

Sias mintis Vytautas Kavolis reiškia straipsnyje, kuris pavadintas "Lietuvių moralinės vaizduotės evoliucija". Virš cituotos išvados nagrinėjamos iš įvairių psichologinių taškaregių, bet nepaliečiami klasiniai interesai, kurie tuos fenomenus diktavo. Buržuazinėje (Kavolio "nepriklausomoje") Lietuvoje iš tikro buvo ignoruojamos taip vadinamos "nevakarietiškos" civilizacijos. Buržuazija instinktyviai jautė (ir buržuaziniai kultūrininkai instiktyniai tą atspindėjo), kad Vakarų Europa (ir jos satelitas kultūroje Šiaurės Amerika) gali geriausiai tarnauti jos hegemonijai kaip kultūrinė priedanga. Vakarų civilizacija buvo suprasta labai siaura prasme — blizgančio, pigaus jos paviršiaus pavidale. Pačioje vulgariškiausioje prasmėje tą simbolizavo "vakarietiškumas" Kauno Laisvės Alėjoje (užrašai Fru-Fru, Zenith, Kapitol ir t. t.). Labiau kultūringoje prasmėje tą simbolizavo atsirubežiavimas ne tik nuo ne-europietiškų kultūrų, bet ir nuo kaimyninės rusų literatūros. Tik Krėvė, Gira ir vėliau jaunieji klasikai (Cvirka, Venclova, Korsakas) atnaujino ryšius su Tolstojaus šalimi, bet tai buvo kultūriniai-politinis aktas prieš oficialią buržuazinės Lietuvos atmosferą.

Svarbu įsidėmėti į Kavolio išvadą, kad "Sovietinėje Lietuvoje vėl atsiveriama pasauliui už Vakarų civilizacijos ribų". Tas pasisakymas yra diametriškai priešingas litanijai, kuri nuolat kartojama likusioje emigracinėje lietuvių spaudoje (dažnai ir pačiose "Metmenyse") — kad tarybinė santvarka izoliuoja lietuvių kultūrą nuo plataus pasaulio. Ta izoliacija yra mitas, nors reikia pripažinti, kad tam tikras ideologinis persijojimas egzistuoja. Skaitančioji Lietuvos visuomenė dabar turi daugiau tiesioginių ryšių su **visu kontinentu** tautų literatūra. Net Siaurės Amerikos literatūra dabar Lietuvoje yra daug kartų geriau atstovauta negu buvo buržuazinėje Lietuvoje. Kuperio (F. Cooper'io) "Paskutinis mohikonas" buvo plačiausiai skaitomas Lietuvos mokyklinio amžiaus vaikų. Dabar Steinbeck, dos Pasos, Sinclairis ir kiti JAV klasikai prieinami visiems jauniems Lietuvos skaitytojams.

"Atsiverta pasauliui" ir kitais atžvilgiais. Pasižiūrėkite į senus Lietuvos Aido", "Ryto" (vėliau "XX Amžiaus") ir "Lietuvos Žinių" komplektus ir pamatysite, kaip ten Azija, Afrika ir Lotynų Amerika dažniausiai buvo trauktuojami kaip egzotiški "tamsūs" kontinentai. Civilizacija buvo matoma tik Vakaruose: "Lietuvos Aidas" žiūrėjo į blizgantį Paryžių ir fašistinę Romą, "Rytas" į Vatikaną, o liaudininkų "Lietuvos Žinios" gal į demokratinę bet provakarietišką Prahą. Oficialią Lietuvos kultūrą nulėmė ne geriausieji kultūrininkai, o klasinių interesų paremta dvasia, kuri sklydo iš dvarų, klebonijų, fabrikų kontorų, politicijos nuovadų. Tai prieš tą oficialią degeneruotą kultūrą pūtė "Keturi Vėjai" stojo "Trečias Frontas", kovojo kairiosios kultūros nešėjai.

Vytautas Kavolis supranta daug ką, bet visko suprasti neįstengia. Jeigu įstengtų — jis butų marksistas . . . **R. B.**

Kasdieninė Lietuva

Daug yra prikalbėta apie gerumą. Apie tai, kad geri santykiai puošia gyvenimą, kad ši žmonių dorybė išgelbsti bėdoje, kad gerumas puošia žmogų, kuris būna gražus, nors iš išorės ir ne kaip atrodytų. Žodžiu, apie tai prirašyta knygų ir traktatų, būta diskusijų prie apvalių bei kampuotų stalų . . .

Važiavo per Jonavą savo „Žiguliais" A. Butkevičius, tas, kur Sodų gatveje gyvena. Sukiojo sau vairą vyras ir vis apie gerumą galvojo: ką čia tokio padarius, kam padėjus?

Prie „Santakos" parduotuvės pastebėjo du vyrus. Tai buvo ATĮ vairuotojas V. Jevstignejevas ir jo draugužis iš Liepių kolūkio B. Vasiliauskas. Abu vyrai kažką nuoširdžiai vienas kitam įrodinėjo.

A. Butkevičius, gero norėdamas, sustojo.

— Štai vežu milicijai atiduoti medžioklinį šautuvą. Senokai jį be jokio leidimo vežiojuosi . . . O šiandien taip norisi padaryti ką nors gera . . . — nuoširdžiai prisipažino vairuotojas.

— Vaje, koks sutapimas! — net suplojo iš džiaugsmo rankomis V. Jevstignejevas. — Aš irgi noriu šiandien atiduoti savąjį. Taip pat be leidimo senokai nešiojuosi. Štai koksai gražuolis, — parodė pro antklodės kraštelį žvilgantį vamzdį.

— Tik kam čia tokį turtą patikėti? — geranoriškai mąstė vyrai.

— Žinau! — kažkuris plojo delnu sau per kaktą. — Ginklus atiduokime atsakingiems milicijos darbuotojams. Jie — geri žmonės, perduos kam reikia.

Kaip tarė vyrai, taip padare. Visi sėdo „Žiguliuosna" ir nubirbė . . . Upninkų link.

— Kodėl ne į miliciją? — nustemba daugelis.

Bet neužbėkim įvykiams už akių. O jie klostėsi taip. Važiuodami visi mąstė: „Ką čia dar gero padarius?" Nelabai kas į galvą atėjo, nors jau artėjo Upninkai. Staiga vienas iš keleivių pasiūlė:

— Užvažiuokim, vyrai, pas mano uošvį. Jis netoli gyvena. Gal jam ką nors gera padarysime?

Taip „Žiguliai" įsuko į Upninkų tarybinio ūkio dispečerio, seno medžiotojo J. Ambraškos kiemą. Šis sutiko vyrus išskėstomis rankomis:

— Kaip gerai, kaip gerai! O aš neturiu kuo nuvažiuoti į Keižonis. Ten kailinius Paplauskas susiūti žadėjo . . .

Nušvito mašinos keleivių veidai. Juk jiems taip reikėjo kažkam padaryti gera . . .

Netrukus išsipildė visos geraširdžių vyrų svajonės: prie Keižonių ir Liukonių kryžkelės juos aplenkė valdiška mašina. Kieno? Na, kam dar klausti! Aišku, kad ten buvo milicininkas, apie kurį visi seniai galvoja. Tada vyrai žemai nulenkė savo galvas ir iškilmingai įteikė pareigūnui du šautuvus. Bagažinėje buvo dar medžioklinis šunelis (ir kaip jis čia pateko?!). Vyrai ir jį kažkam norėję padovanoti. Iš gerumo . . .

Mačiusieji liudija, kad šis ginklų įteikimo aktas kryžkelėje buvęs labai įspūdingas. Tiesa, orkestro, sako, nebuvę, tačiau paukšteliai aukštai medžiuose taip iškilmingai giedoję, kad ne vienam ir džiaugsmo ašara . . .

Štai ir visa istorija, anot jų pačių, raštiškų ir žodinių paaiškinimų, apie gero ištroškusius vyrus.

Tačiau gyvenimas ne visada rožėmis klotas, kaip šiems vyrams tą atmintiną šeštadienį. Atsirado žmonių, kurie nepatikėjo gerais vyrų ketinimais. Tarp tokių buvo ir sutiktasis pareigūnas. Jam, pamačiusiam pamiškėje stovinčią mašiną, parūpo pasidomėti, kodėl ji sustojo. Gal žmonėms nelaimė kokia? O kai pamatė buvusių medžiotojų A. Butkevičiaus, V. Jevstignejevo ir B. Vasiliausko (už ką vyrai medžioklių bilietus paklojo. — tegul istorija nutyli) figūras, tai ir visai įdomu pasidarė. Tada paprašė parodyti, kas mašinos bagažinėje. Vyrai atsisakė. Pareigūnui teko pačiam pasidarbuoti . . .

Šią lyriškai vyriškos istorijos dalį norisi užbaigti visai dokumentiškai. Pateiksim rajono gamtos apsaugos inspekcijos nutarimo protokolo ištrauką: „Pil. Ambraška Jonas, Dionizo, buvo sulaikytas Upninkų t. ūkio teritorijoje kelyje Upninkai—Keižonys su automašina „Žiguliai", vairuojama pil. Butkevičiaus Antano. Kartu važiavo V. Jevstignejevas ir B. Vasiliauskas. Mašinoje rasti du šautuvai: mažojo kalibro ir medžioklinis. Važinėjo medžiokles tikslais . . ."

Apie geraširdiškumo žygius pasakodami vyrai tiek prikūrė, kad net vienas kito buvo išsižadėję. J. Ambraška, pavyzdžiui, rašo: „Prašiau žento, kad sakytų, jog manęs nepažįsta, nes man didelė geda, kad aš važiavau su brakonieriais, kurie vežėsi šautuvus . . ." Palaukite: su brakonieriais važiuoti geda, o meluoti — ne? Rašydami tokius paaiškinimus, brakonieriai iš tikrųjų norėjo gero. Sau! O nepavyko. Buvo konfiskuotas J. Ambraškos dvivamzdis, trejetui metelių sulaikytas medžioklės bilietas. Piniginėmis baudomis už gamtos apsaugos įstatymų pažeidimus nubausta visa kompanija.

Julius LENČIAUSKAS
Jonavos rajonas

Knyga apie lietuvių bibliografijos praeitį

Vieną dieną praėjęs namo randu ant savo rašomojo stalo naują knygą — "Lietuvių bibliografijos istorija". Atverčiu titulinį puslapį — ogi įrašas-dedikacija: "Buvusiam dėstytojui, žymiam literatūros istoriografui ir memuaristui Juliui Būtėnui. Su geriausiais linkėjimais V. Žukas".

Dėkodamas autoriui už tokią gražią dovaną ir pagarbią dedikaciją, jaučiu priedermę su ta knyga supažindinti skaitytojus.

"Lietuvių bibliografijos istorijos" autorius Vladas Žukas, gimęs 1925 m. Radviliškio rajone, Pakiršinio kaime. 1951 m. baigęs Vilniaus Universiteto istorijos filologijos fakultetą, dirba jame dėstytoju; nūnai jau profesorius.

Po Antrojo pasaulinio karo daugelyje lietuvių mokslo ir kultūros sričių buvo nugairintų dirvonų. Tarp jų ypatingai dirvonavo bibliografija. O ji reikalinga visų mokslo sričių tyrinėtojams.

Bibliografija itin sausa mokslo sritis. Tai ne beletristika, ne poezija, V. Žukas iš tikrųjų yra didelis savo tyrinėjimų pasišventėlis.

Pirmiausia jisai ėmėsi sudarinėti personalines bibliografijas: A. Mickevičiaus, J. Janonio, M. K. Čiurlionio, A. Strazdo; vienas ir su kitais autoriais. Atsidėjęs ištyrinėjo praeities lietuvių bibliografų palikimą. Jo tiriamieji darbai sudaro 68 pozicijas. Pagaliau ėmėsi rašyti nacionalinės bibliografijos istoriją, už kurią gavo daktaro mokslinį laipsnį.

"Lietuvių bibliografijos istorijos" I dalis apima kelių dešimtmečių laikotarpį — nuo pirmųjų lietuviškų knygų iki 1940 metų. Čionai autorius mus supažindina su kitataučių — Vokiečių, lenkų, rusų — bibliografų darbais, kuriuose užregistruota ir lietuviškų spaudinių. Tuo būdu susiduriame su G. Ostermejerio, O. Kolbergo, P. Kepeno ir kitų tyrinėtojų vardais. Paskiau einama į kitus laikus, kai pasireiškia lietuviai bibliografai, katalogų sudarytojai: S. Baltramaitis, J. Žilius, A. Bruožis ir pagaliau nacionalinės bibliografijos kūrėjas — Vaclovas Biržiška. Pagrindinis, kapitalinis jo darbas — "Lietuvių bibliografija" apima lietuvių spaudą nuo 1547 m. iki 1910 m., susideda iš penkių tomų.

V. Žukas savo veikale išnagrinėjo V. Biržiškos sudarytos bibliografijos principus, pažymėdamas, kad: "V. Biržiška lietuvių bibliografijoje įtvirtino mokslinę metodiką, susiejo ją su knygos, žurnalistikos, literatūros istorija". Reikia dar pridėti, jog V. Biržiška anuomet buvo didžiausias bibliografijos autoritetas.

Stambiausia personalinė bibliografija tuo laikotarpiu buvo I. Kisino sudaryta "Antano Smetonos bibliografija ir bio-bibliografija", išleista 1935 m. Tai didelio formato 610 puslapių knyga, kurioje suregistruoti fašistinio diktatoriaus straipsniai ir visokie jo paminėjimai, liaupsinimai, tačiau visai neįtraukta kritika ir pasmerkimai, skelbti nelegalioje ir išeivijos pažangiojoje spaudoje. V. Žukas šį I. Kisino darbą savo istorijoje visai apėjo.

Svarbią vietą užima M. Urbšienės lituanikos metraščiai, kuriuose suregistruota literatūra kitomis kalbomis apie Lietuvą. Bibliografijai talkininkavo taip pat rašytojai — A. Venclova, pateikęs užsienio autorių vertimų bibliografinę rodyklę, o K. Korsakas — "Letiką", apie latvių literatūros vertimus ir straipsnius apie latvius lietuvių spaudoje.

Kruopštūs bibliografai anuomet buvo A. Ružancovas ir V. Steponaitis. Einamoji bibliografija buvo fiksuojama periodiniame leidinyje "Bibliografijos žinios". Buvo sudarinėjamos ir leidžiamos taip pat šakinės, atskirų mokslo sričių bibliografijos, bet tas darbas buvo dirbamas lėtai, trūko specialistų, mėgėjų.

Visai kitokios sąlygos bibliografijai susidarė tarybinės santvarkos metais. Tas darbas dirbamas ir tvarkomas valstybiniu mastu, jame dalyvauja atskirų bibliotekų darbuotojai ir universiteto dėstytojai, bibliotekininkystės specialistai. Bet apie tai, tikiuosi, V. Žukas plačiai parašys "Lietuvių bibliografijos istorijos" antrojoje dalyje. O šioje knygoje sukaupta labai daug įdomios, vertingos medžiagos kultūros istorijai, daug kas iškelta iš užmarščties.

Julius Būtėnas

Praga. — Čia tris dienas posėdžiavo Varšuvos sutarties valstybių karinė taryba, kuriai vadovauja to pakto karinių pajėgų vyriausias vadas maršalas Viktor G. Kulikov.

Maskva. — Spaudos agentūros Tass pranešimu gegužės 10 d. dešimties dienų vizitui į Kiniją išvyksta Tarybų Sąjungos pirmasis premjero pavaduotojas Ivan V. Archipov. Jis ten vyksta Kinijos vyriausybės kvietimu. Kinai informavo, kad svečias atvyksta pasitarti prekybos reikalais. Šių metų vasario viduryje Kinija su Tarybų Sąjunga pasirašė sutarti dėl prekybos ryšių padidinimo. Laukiama, kad bus sustiprinti ir kultūros, sporto ir turizmo ryšiai.

sveikiname jubiliatus

Balandžio 28 d.
dailininkei
BIRUTEI
ZYGMANTAITEI
sukanka 70 metų

Balandžio 28 d.
dailininkui
VITALIUI
MAZŪRUI
sukanka 50 metų

Gegužės 1 d.
LTSR nusipelniusiam
artistui
ANTANUI
TARASEVIČIUI
sukaks 60 metų.

Pajutus žodį ir mintį...

Du poezijos vakarai Meno darbuotojų rūmuose ir Teatro draugijoje, kur Ramutis Rimeikis skaitė B. Sruogos poeziją ir Just. Marcinkevičiaus „Katedros" fragmentus, — ne premjera. Abi programos gyvos jau keleri metai, su kiekviena jų aktorius yra apvažiavęs daugelį respublikos vietovių. Tačiau per abu vakarus vyravo premjeros nuotaika — laikas sutvirtino tai, kas tose programose esminga, o sudėtos greta, nepanašios tarpusavyje, jos dar paryškino viena antrą.

Keliolika B. Sruogos eilėraščių, kuriuos pasirinko R. Rimeikis, paimti iš įvairių poeto rinkinių, įvairių ciklų. Šiaip, atrodytų, pabiri, skaitant šie eilėraščiai nepaprastai natūraliai susijungė į B. Sruogai būdingą vientisą jausmo, o gal net žmogaus lemties istoriją, susijusią ir su paties rašytojo biografija. Neviltį dėl būties menkumo čia keičia prabudusios meilės nuojautos, vos suskambėjusį žemės-motinos motyvą aštriai perkerta prarastos tėvynės skausmas poezijai artimose Stuthofo laiškų ištraukose, kol viskas pasiekia kulminaciją kontrastinguose, džiaugsmą ir praradimą aprėpiančiuose „Giesmių Viešnelei Žydriajai" posmuose. R. Rimeikis pajuto ir perteikė bene pagrindinę B. Sruogos poetinės kalbėsenos ypatybę — jo eilėraščių emocinę įtampą, veržlų ėjimą jausmo keteromis, o kartu — savotišką įspūdžio trapumą, tragizmo pojūtį. Jautrus skaitovas ir B. Sruogos eilėraščio muzikai, frazės tėkmei. Ta proga, matyt, galima prisiminti, jog keletą kartų B. Sruogos eilėraščius R. Rimeikis yra skaitęs su klasikinės muzikos intarpais, talkininkaujant smuikininkei U. Jagėlaitei ir pianistei L. Paškevičiūtei, — eksperimentas, primenąs patį B. Sruogos pastangas 1918 m. Maskvoje surengti literatūrinį-muzikinį savo poezijos vakarą...

Tas pat susiliejimas su skaitomu kūriniu, intensyvus jo emocinis išgyvenimas buvo ryškus ir Just. Marcinkevičiaus „Katedros" traktuotėje, kuri šiaip jau skyrėsi nuo B. Sruogos eilėraščių interpretavimo. Įdomus, retas pats aktoriaus sumanymas skaityti dramą. Ir kartu rizikingas: čia nesunku nukrypti į kiekvieno iš personažų vaidybą arba, priešingai, visai užmiršti jų jausenos ir kalbėsenos skirtybes. Taktiškai, vos vos paryškindamas atskirų dramos veikėjų savitumą, R. Rimeikis visą dėmesį sukoncentruoja į pagrindinį dramoje Lauryno Stuokos paveikslą. Todėl jo skaitoma „Katedra" — visų pirma Lauryno išgyvenimų, talento, idealų ieškojimo istorija. Ypač tai buvo ryšku pastaruosiuose vakaruose, kuriems iš viso kūrinio aktorius atsirinko vien Lauryno dvasinę kaitą tiesiogiai liečiančius epizodus. Nepaisant to, R. Rimeikio interpretacijoje suskambėjo faktiškai visi pagrindiniai „Katedros" motyvai ir problemos — dvasinių žmogaus ir tautos idealų kūrimo prieštaringumas, asmenybės ir talento saitai, socialinio ir nacionalinio pilnavertiškumo ilgesys. O svarbiausia — per aktoriaus žodį gyvai iškilo talentingo, mąstančio, giliai viską išgyvenančio, tragiškos lemties žmogaus-menininko paveikslas, prieštaringų jo minčių ir emocijų drama.

Šiltai sutikti klausytojų, R. Rimeikio vakarai dar sykį parodė, kokį didelį, reikšmingą darbą, propaguodami lietuvių literatūrą, atlieka mūsų teatrų aktoriai-skaitovai, pajvairina tokie vakarai ir pačią teatro panoramą.

ALGIS SAMULIONIS

TSRS liaudies artistas Donatas Banionis nusifilmavo keturiasdešimtyje filmų, vaidino daugelyje Panevėžio dramos teatro spektaklių. Jau ketvirti metai jis yra Panevėžio dramos teatro vyriausiasis režisierius. Dabar jam 60 metų. Savo vaidybinę patirtį aktorius mielai perteikia jaunimui.

Nuotraukoje: **TSRS liaudies artistas Donatas Banionis aktoriaus meistriškumo moko jaunuosius Panevėžio dramos teatro aktorius.** V. Brajo nuotrauka

Namai ant vandens

Lėta, sakyčiau, „kaimiška" šios istorijos, kurią pasakoja E. Mikulėnaitė ir režisierius G. Padegimas, tėkmė. Iš pradžių tas net šiek tiek erzina. Tačiau tiktai iš pradžių. Visai nepastebimai Kauno dramos teatro spektaklyje „Visada tas pats" atsiranda plonytė skausmingos nostalgijos gija, kuri vis ryškėja ir suskamba visa jėga, išnirus iš tolimos praeities ūkų Antosės (R. Varnaitė) ir Motiejaus (V. Eidukaitis) jaunystei. Graudžiai malonu žiūrėti į Motiejaus prisiminimus — ir ne vien todėl, kad tai vienintelis seno, suparaližuoto žmogaus džiaugsmas. Ir negali priekaištauti dailininkui už kiek „karamelinį" Motiejaus jaunystės sodo vaizdą, nes pabandykim pro tokį praeities langelį žvilgtelėti į savo jaunystę ir vaikystę: ar nepasidarys dar saldžiau?

Truputėlį gaila, kad sunkoka atskirti jauną V. Eidukaičio Motiejų nuo seno. Žinia, jis toks jaunas senis ir buvo, nenuostabu, kad Antosėlės širdutė tada į Petkevičių linko... Ko gero, čia „kalčiausia" pernelyg atjaunėjusi R. Varnaitė, kuriai šio sugebėjimo gali pavydėti ne tik jos partneris, bet ir mes. Kuo labiau Motiejus sensta, tuo, atrodo, mielesnis darosi pačiam V. Eidukaičiui: aktorius išsivaduoja iš savotiško jaunystės vaizdavimo šabloniškumo ir apdovanoja savo personažą įvairiomis charakterio spalvomis.

Ištikimai neša sunkią savo naštą R. Varnaitės Antosėlė. Žiūri į sceną, ir braunasi galvon šventvagiškos mintys: pernelyg jau gerai R. Varnaitė vaidina — net ir žodis „vaidina" kažkaip nepritinka; ar tik nesusipina jos pačios „aš" su Antosėle, bet taip artimai, kad ir norėdamas neatpinsi...

Daugel minčių ateina, žiūrint šį spektaklį. Ir dramaturgė, ir režisierius, ir aktoriai sakyte sako mums: reikia mylėti save gerokai gerokai gerokai mažiau, o kitą — gerokai gerokai gerokai daugiau, ir atsiras ta didžioji meilė, nebijanti nei išbandymų, nei nuotolių, nei vargų. Kitam gal ir juokingos atrodo siaubo apimto senuko pastangos savo kūno šiluma atgaivinti miršančią žmoną — tą liudija šen bei ten salėje pasigirstantis kikenimas. Belieka tikėtis, kad kikena dar nespėjusios persiorientuoti publikos likučiai, ištikimi senai tradicijai: juk scenoje R. Varnaitė ir V. Eidukaitis — reikia juoktis!

Dailininkas Sergejus Bocula nesistengia apkrauti scenovaizdžio kaimiškosios buities realijomis. Jo devizas „priemonės minimalios — efektas maksimalus" visiškai atitinka šiuolaikinio teatro reikalavimus. Gal tiktai pernelyg mechanizuotas ežero „gimimas" scenos vidury nesiderina su lyriška spektaklio nuotaika. Juo labiau kad tą vakarą užstrigo pakrantės meldų mechanizmas, ir aktorei teko savo ranka juos „užauginti". Gerai būtų visos šios technikos veikimą kiek pridengti nuo žiūrovų akių.

Abu debiutai — ir dramaturgės, ir dailininko — yra pavykę. Tai džiugina, ypač turint omeny labai jau retą naujų, originalių veidų pasirodymą lietuviškoje dramaturgijoje.

Režisierius G. Padegimas jau seniai įrodė, kad jam paklūsta ir didelis aktorių „orkestras" (T. Vailderio „Mūsų miestelis"), ir „trio" (A. Strindbergo „Kreditoriai"), ir štai dabar „duetas". Gal netrukus sulauksime monospektaklio? Arba J. Onaitytės ir V. Masalskio dueto? Tikėkimės.

...Viena pažįstama pasakojo: „Kai pamačiau tą spektaklį, sekančią dieną visa šeima išlėkėm į kaimą — pas tėvukus". Manau, tokių šeimų bus ne viena. Ar gali būti gražesnis atpildas spektaklio „Visada tas pats" kūrėjams? Juk sėdi, rymo prie kaimo trobelės lango žmonės, kurie tiki, kad užtenka tik labai labai panorėti, ir senoji kumelė nuveš Italijon paveizėti, kaip ten stovi tie namai ant vandens.

VYTAUTAS DAUGĖLA

Kaunas

Lietuva—TSRS tautų etnografijos muziejuje

Niekur kitur taip akivaizdžiai nepamatysi, kokia tauriai santūri ir įvairialytė tarybinė daugiatautė liaudies dailė, kaip TSRS tautų etnografijos muziejuje Leningrade. Jo salėse ir saugyklose sukaupta per 250 tūkstančių eksponatų, kurie atspindi Tarybų Sąjungos tautų kultūrą ir buitį, nacionalinių kultūrų plėtotę pastaraisiais metais, dialektišką internacionalumo ir nacionalumo vienybę. Tarybų valdžios metais vienos liaudies dailės šakos, įgavusios naują socialinį turinį, pratęsia savo vystymąsi, kitos, susidarius palankioms sąlygoms, naujai atgimsta.

Lietuvos etnografijos skyrius senajame muziejuje įkurtas 1909 metais. Šiandien čia jau 2008 darbai. Šis kraitis nuolat papildomas. Dvi ekspozicijos veikia nuolat. Viena jų teminė — „Lietuviai XIX a. pabaigoje — XX a. pradžioje". Žinoma etnografė D. Gorb paruošė ekspozicijos prospektą „Litovcy". Leidinėlyje nemažai reprodukcijų. Išleistas plakatas.

Kitoje nuolatinėje ekspozicijoje — šalia broliškų respublikų ir Tarybų Lietuvos šiuolaikinė liaudies dailė. Stenduose — audėjų K. Gudonytės, V. Zaronskienės, A. Didžgalvienės, G. Rimkevičiūtės, P. Umbrasienės tautiniai rūbai, rankšluosčiai, juostos, medžio drožėjų F. Vargono, P. Peleckio darbai. Muziejaus fonduose saugomi daugelio žinomų liaudies meistrų kūriniai. Kasmet iš jų komplektuojamos parodos, kurios keliauja po Tarybų Sąjungos miestus bei užsienį.

Lietuvos TSR liaudies meno draugiją ir TSRS tautų etnografijos muziejų sieja glaudus kūrybinis bendradarbiavimas, kuris tęsiasi jau daugelį metų. Parengtos ekspozicijos „Gintaro krašto šedevrai" (1973 m.), „Tūkstantis gintaro krašto saulučių" (1975 m.), „Lietuva — gintaro kraštas" (1976 m.), kuriose dominavo dirbiniai iš gintaro ir metalo. Pirmojo sąjunginio darbo žmonių meno saviveiklos festivalio metu (1978 m.) parodyti audiniai ir medžio drožiniai.

Siemet, sausio — kovo mėnesiais, TSRS tautų etnografijos muziejuje dvi salės buvo skirtos Nemuno krašto liaudies meistrų kūrybai. Ekspozicijoje — tapytojos M. Bičiūnienės, medžio drožėjų A. Skiezgilo (tėvo), A. Česnulio, pynėjos J. Rudauskienės ir audėjos B. Stapulionienės pastarųjų penkerių metų brandžiausi darbai.

FELIKSAS MARCINKAS

Vilnius

žmonės ir datos

Zigmas Gėlė traukia ne tiek paliktų knygų verte, kiek asmenybės žavesiu, tragišku savo likimu. Tai vienas pačių jauniausių lietuvių poetų, pakirstas mirties, kai vos pradėjo busti poetinė mintis, nespėjo išsiskleisti pačios pirmosios talento metūgės. Kultūros atmintyje Z. Gėlė lieka kūdikiškai jaunas, jo eilėraščiai sklidini vaikystės emocijų ir blaivia mintimi nesuvokto pasaulio liūdesio.

Balandžio 26 d. sukako 90 metų nuo lietuvių poeto ZIGMO GĖLĖS gimimo.

Šiandieniniai debiutantai pirmuosius eilėraščių rinkinius išleidžia, perkopę per trisdešimt, dažnai ir dar vėliau, o Z. Gėlė kelerius metus tetrukusį kūrybos kelią užbaigė, eidamas aštuonioliktus metus. Poeto gyvenimas toks panašus į J. Janonio likimą, tik be orientacijos į maištą, revoliucines idėjas, kovą. Z. Gėlės eilėraščiai asocijuojasi su pavasariu, atbundančia gamta, meile. Jo poezija, nespėjusi nubrėžti ryškesnės programos, žavi vaizdų plastiškumu, tyru kaimo gamtos suvokimu. Tragiškos lemties nuojauta apsaugojo poeto lyriką nuo išskydusio emocionalumo, pernelyg paviršutiniško valiūkavimo. Vos vos juntamas J. Vaičaičio šešėlis krito ant trapios, dar nesusiformavusios Z. Gėlės rankos... Galima tik nujausti visuomeniškesnės minties ilgesį, nors geriausių eilėraščių dvasia išduoda poetą buvus demokratą, kupiną užuojautos savajam kraštui žmogų:

Tėviškės vaizdeli,
Kaip tu man brangus!
Aš matau kelelį,
Pievas ir laukus...

Kukli Z. Gėlės biografija. Gimė 1894 m. balandžio 26 d. Naisių kaime (Šiaulių raj.). Tėvas — praprusęs kaimietis, inteligentiškos prigimties vyras, negailėjęs sūnui nei duonos, nei žinių šviesos. Manoma, kad būsimas poetas pradžios mokyklą lankė Sereikiuose, 1904 m. įstojo į Šiaulių gimnaziją, kurią baigė 1912-aisiais. Tais pačiais metais išvažiuoja į Kijevą studijuoti filologijos. 1912 m. gruodžio 4 d. mirė smegenų uždegimu. Poeto palaikai palaidoti Sereikių kaimo kapinėse.

Patiės Z. Gėlės paruoštas rinkinys „Gėlynas" byloja apie jautrią, kilniadvasių jausmų sklidiną žmogaus sielą. Nesunkiai čia galėtume atsekti ir šiauliškio liaudies poeto Jovaro dainiškumą, ir pirmapradžio tautosakos pasaulėvaizdžio matmenis:

Vai tu, strazdeli, mano
paukštuži,
Kodėl tu giedi taip graudžiai?..

Paantraštėse pazymėti S. Nadsono, Sirokomlės, Heinės vardai... Poeto negalėjo nevilioti romantizmo simbolika, kur apstu vietos asmeniniam sielvartui, visai slėpiningai būčiai.

Iki mūsų dienų išliko kristališkai vieningas tiek poeto kūrybos, tiek pačios asmenybės paveikslas. Ankstyva mirtis ir iš jaunatviškų posmų žaižaruojantys neabejotino talento blyksniai apgaubė jį išskirtinumo aureole.

Gražiai poeto atminimą saugo Šiaulių rajono žemdirbiai. Kolūkis „Už taiką" 1977 m. įsteigė Z. Gėlės vardo premiją geriausiam respublikos jaunajam poetui, kiekvieną pavasarį čia vyksta šventė.

Simboliškas Gėlės vardas. Iš saujos vaikiškos biografijos ir šviesių jaunatviškų posmų supiltas kalnelis poezijai, meilei... O gal ir visiems, anksti piktos lemties pakirstiems mūsų poetams!

VINCAS SIMUNTIS

PAMFLETAS

Tas nuostabus šuniškas gyvenimas

Jungtinėse Amerikos Valstijose įvairiausiems naminiams gyvuliams išlaikyti ir prižiūrėti per metus išleidžiama daugiau kaip 8 milijardai dolerių.

Iš JAV spaudos

Žmogų iš pusiausvyros kartais išmuša ir visai mažyte smulkmena. Šiuo konkrečiu atveju tai buvo paprasčiausias lapas, kažkokiu būdu išsilaikęs ant Centrinio parko medžio ir nusprendęs, kad Bobo nosis yra jam kur kas labiau tinkanti vieta.

Bobas šią neprašytą rudens dovaną nubraukė su tokiu įniršiu, lyg tas švelnus lapas jį būtų krimstelėjęs.

— Tai tikrai prakeiktas šuniškas gyvenimas! — dar pridūrė Bobas.

Taip pasakyti šiokį tokį pagrindą turėjo.

Nors laikraščiai vis garsiau skelbė apie tuoj tuoj pradėsiančią kilti ekonomiką, apie tai, kad amerikiečiai gal pradės statytis daugiau namų, Centriniame parke nesidare šilčiau.

Be to, ką tik neskubėdami praėjo du storamundurliai miesto „kopai", kurių vienas su labai negeru demesiu nužvelgė kaip tik Bobą.

Niujorkietis iki kaulų smegenų Džekas į nesantūrų bičiulio šuktelėjimą filosofiškai pastebėjo:

— Manai, Bobai, kad mūsų gyvenimas šuniškas? Man atrodo, kad tu užsimojai per plačiai ir labai jau nekukliai!

Kai Bobas pažvelgė į jį nieko nesuprantančiomis akimis, niujorkietis iki kaulų smegenų emė dėstyti:

— Bobai, šuo šuniui taip pat nelygus, kaip ir žmogus žmogui. Sakysim, geros veislės šuniukas dabar kainuoja daugiau kaip penkis šimtus dolerių, o koks nors neaiškios kilmės — tik dvidešimt. Siamo katino ir už keturis šimtus neįkąsi, o paprastas vertas tik dvidešimt penkių dolerių. Čia, Bobai, tu gali pastebėti aiškią paralelę tarp savęs ir, sakysime, Rokfelerio...

Bobas nusprendė bent kol kas neįsižeisti — ši amerikietiška sociologija ji labai sudomino. Džekas tęsė:

— Kaip tu manai, kiek kainavo mūsų suolas, kol jis buvo naujas? Na, kokį šimtą dolerių, o juk jis mums atstoja ir lovą, ir stalą. O štai vien tik padori šuns lova traukia iki keturių tūkstančių ir dar daugiau. „Amerikan Pet Motelyje" Ilinojuje šunys turi atskirus kambarius su žalvario lovomis, geriamojo vandens fontanėliais, telefonais...

— Džekai, nejaugi tu nori pasakyti, kad jie sugeba skambinti telefonu?

Niujorkietis iki kaulų smegenų norėjo pasakyti bičiuliui aiškiai kažką įžeidžiamo, bet pasitenkino sausa kaip duona labdarybės įstaigoje pastaba:

— Skambina jų šeimininkai ir džiugina savo keturkojus draugus. Ten pietūs vienam asmeniui... po velnių, tai yra vienam šuniui kainuoja penkiasdešimt dolerių — jei jis neturi svečio. Ir jei tu tą sužinojęs, Bobai, vėl sumanysi aukštinti savo gyvenimą, vadindamas jį šunišku, dar pridursiu: bent kiek padoresnis karstas šuniui ar katei kainuoja apie du šimtus dolerių, kaip, pavyzdžiui, firmos „Hoegho gyvulukų karstai" Mičigane. O kas tiek pinigų skirtų tavo laidotuvėms, Bobai?

Bobas nieko neatsakė į šį aiškiai retorinį klausimą, ir Džekas postringavo toliau.

— Jei tu, Bobai, žinai, kas yra draudimas, pasakysiu, kad mūsų keturkojai — jei kalba ne apie naminius krokodilus — yra rimtai apdraudžiami. „Veterinary Pet Inšurens Kompany" už draudimą atsitikus nelaimei ima nuo 19 iki 109 dolerių — priklausomai nuo kliento amžiaus. Tai ne tuščias atsargumas, Bobai, — per metus pas mus pavagiama apie pusantro milijono šunų ir apie milijoną kačių. O jeigu jau kalbam apie visą Ameriką, tai pridursiu, kad gyvuliukų, kurių mes turime per 92 milijonus, sveikatos apsaugai per metus išleidžiama daugiau nei du milijardai dolerių ir kad...

— Pakaks, Džekai, — paprašė šuniškos statistikos paveiktas Bobas. — Aš jau supratau, ką nori pasakyti: šuo gyvena geriau už neretą amerikietį?

— Ir taip, ir ne, vaikine. Juk sakiau, kad ir šuo šuniui nelygu. Per metus tokioje pat padėtyje, kaip mes, su tavimi atsiduria apie 17 milijonų kačių ir šunų, kuriuos šeimininkai išmeta į gatvę ar palieka prie kelių.

— Tada išeitų, Džekai, kad ir šunys gyvena žmonišką gyvenimą?

— Ir vėl ne visiškai taip, Bobai. Jei tave ikas šuo — jo neįkiš į kalėjimą, o jei tu apkrimsi brangų šunį, ir dar apdraustą, garantuotai atsidursi už grotų. Be to, jie patys nemoka mokesčių ir nedalyvauja rinkimuose. Bent jau šiuo metu.

Jonas LUKOŠEVIČIUS

IŠ KELIONIŲ PO LIETUVĄ

Per Subartonių langus . . .

Kai ateinu į Subartonis — tai nelyg kas knygą paduotų į rankas, o aš ją skaityčiau:

"Seniai jau, seniai, nepamena mūsų tėvai, gal tūkstantis metų atgal, ar du jau praslinko, buvo tenai aukštas kalnas, tame kalne dideli dvarai stovėjo . . ."

Net abejonių nekyla, kad Lietuvos žmogus iš šios citatos neatpažingų Vinco Krėvės-Mickevičiaus, dzūko iš Subartonių kaimo, o neretas net žino, kad tai iš jo kūrinio "Gilšė".

Būti Subartonyse ir kažkaip įsigudrinti apeiti Gilšę, tai, sakyčiau, jau talentas. Pasitaiko juk, kad atėję į zoologijos sodą nepastebi dramblio. O Gilšė man visuomet primena nukritusį mėlyniausio dangaus gabalėlį: nori — plukdo debesis, nori — uždega žvaigždes, pakelia saulę ar mėnulį. Ežero vandenys nukritę į apygilius krantus ir išsaugojo ne tik žuvį, bet ir gėliausių, švariausių vandenų gyventoją — žnypliuotąjį vėžį. Suprantama, tik su Gilše Subartonys nebūtų tokie garsūs, ir jų svečias pirmiausia pasiskubina į Vinco Krėvės gimtinę. Dvejais galiniais langais namas vis žiūri link Gilšės, ir į mišką, kur savo drumstus, apaugusius lelijomis vandenis tingiai sūpauja Gelovinės ežeras. Namo fasadiniai langai, regis, nori pamatyti gilokai nusėdusius krantuose žydraakius Gilšės brolius — Pakelinį ir Kampinį, ir visai netokį, lyg iš pelkės iškilusį Aklažerį. Bet arčiau negu jie — Subartonių sodžiaus kapai, kur ilsisi Rozalija ir Juozas, anot sodiečių, Mickeliai. Taip buvo pravardžiuojami rašytojų tėvai . . .

— Subartonyse dar išaugs įdomus poetas, — netikėtai pasakė bendrakeleivis ir paaiškino: — Juk pati gamta čia moko grožio, poetiškumo. Tu tik pažiūrėk! Tik pasižvalgyk!

Gražu. Nepasakysi, kad kaimo apylinkės plačios, tačiau akimis jų neaprėpsi. Čia kalnelis, čia klonelė, čia nedidelė lygumėlė, ten miškelis, pievelė . . . Ir taip daug kartų. O antai iš Gelovinės ežero, prasiyręs per girią, giliai išgriaužta dauba atplaukia . . . Ne, ne! Ne upė, o tik upeliukas, bet va kokie aukšti krantai, kad nejučia pagalvoji, kokie platūs vandenys čia buvę, anot V. Krėvės "prieš tūkstantį metų atgal, ar du . . ." O dabar upeliukė it botagėlis, tačiau susieško Straują, o kartu su ja — jau ir Merkį.

Gražus Subartonių gamtovaizdis. Gerai prisimenu, kai dar prieš dvidešimt metų pastatėme palapines prie Gilšės. Ogi žiūriu, anksti, dar saulei nepatekėjus, įbrido į ežerą poetas Anzelmas Matutis ir toli į Gilšę nusviedė blizgę lygekai ar ežeriui apgauti. Ta — plumpt! Ir nors, atrodė, seniai laikais spiningo ritę ir traukti blizgę, tačiau žmogus neskubėjo. Matyt, jam svarbiau buvo žiūrėti, gėrėtis, džiaugtis, būti visa siela su gražuoliu ežeru ir su paežerės gamta . . .

Kiti lyg ir pasigiria: egi, ir aš buvau Subartonyse. O pasiklausi, ką juose gražiausio matei, ir, žiūrėk, išpučia akis, lyg priekaištautų: negi toks, atsiprašant, tik vakar pasaulį išvydęs, kad nežinai, jog Subartonyse lietuvių literatūros klasiko V. Krėvės-Mickevičiaus gimtinė, ir netoli namo Merkinės mokinių pasodinta vėl auga Grainio liepa. Ir kad — antai! — kieme pastatytas ąžuolinis paminklas jam . . . Žmogus net pakartoja išskaptuotus žodžius — DAUG MŪSŲ TĖVYNĖJE YRA PUIKIŲ VIETŲ, BET TARPU JŲ VISŲ GRAŽIAUSIA DAINAVOS ŠALIS.

Ir visgi į Dainavos grožį reikia žiūrėti ne iš kieno nors sodybos kiemo, ir ne per svetimas akis. Štai prie Gilšės ant kalnelio Teofilės Žukienės sodyba. Nuskins obuolį, o jeigu dar neprinokę — išneš puoduką pieno ir pakalbės:

— Tai iš kur Jūs, geri žmogeliai . . . A, tikriausiai mūsų rašytojo ieškote. Tai eikite plentu plentu, o paskui pasukite po kairei . . .

Gi prie Pakelinio, giliai į vandenį nuleidęs valą, priklupęs ant kelių budi Jonas Kibildis.

— Ša, ša! Tyliau, vyreliai, — dar iš tolo prašo žmogus.

Bet, deja, jaunesnių žmonių ir Subartonyse ne a-ja-jai kiek. Į vieną pusę — Druskininkai, į kitą — Alytus. Pasimoko jaunimas ir išeina amatauti į miestus. O kaip labai norisi pašaukti tuos bendrakeleivio žodžius:

— Nepalikite Subartonių ir išaugsite poetais! — ir paskui susimąstyti, kad, ko gero, tai ne nuo lubų nusiraršyta. Kiek čia judėjimo — nuo skruzdės iki išdidaus briedžio, nuo pakluonės žvirblio iki drąsaus suopio, nuo dobilo žiedo iki viso pavasario, nuo ežero bangos iki Šarūno kalno, nuo žmogaus atsidusimo iki laimingiausios šypsenos . . .

Argi išvardinsi? . . Ir aš tikiu, kad Vincui Krėvei Mickevičiui Dainava todėl pati gražiausia, kad į ją jis pirmiausia pažiūrėjo per Subartonių sodžiaus langus.

Pranas Karlonas

KANADOS ŽINIOS

Montreal, Que.

PADĖKA

Sunkios ligos iškankytam, mirus mūsų brangiam tėveliui Jurgiui Skripskai, norime visiems širdingai padėkoti kurie lankėtės šermenyse ir važiavote į kapines.

Dėkojame Jonui Vilkeliui už pasakytas gražius žodžius šermenyse ir kapinėse. Mes Jūsų visų nepamiršime už suteiktas nuoširdžias užuojautas. O tu, brangus tėveli, ilsėkis ramiai Kanados šaltoj žemelėj. Mes tave visuomet prisiminsime.

Duktė—Genovaitė su šeima
Sūnus—Vytautas su šeima

MONTREAL, QUE., CANADA

MIRUS

Juozui Dailydui

Širdingai užjaučiame jo žmoną, sesutę Mary Šalčiūnienę, ir brolį Antaną su šeima. Taip pat liūdime netekę gero pažįstamo tautiečio.

J. J. Vilkeliai — J. Narusevičius
M. M. Laurinaičiai — J. Urbonavičius
P. L. Kisieliai — E. Petrauskienė
A. A. Mikuliai — O. Veršinskienė
A. M. Paragiai — F. Nakienė
A. Šuplevičienė

MONTREAL, QUE., CANADA

MIRUS

Jurgiui Skripkai

Reiškiame gilią užuojautą jo sūnui ir dukrai, G. L. Filerienei su šeimoms, taipgi jo visiems artimiesiems, bei draugams ir pažįstamiems.

J. J. Vilkeliai — J. Narusevičius
M. M. Laurinaičiai — J. Urbonavičius
P. L. Kisieliai — E. Petrauskienė
A. A. Mikuliai — O. Veršinskienė
A. M. Paragiai — F. Nakienė
A. Šuplevičienė

TORONTO, ONTARIO

MIRĖ

Jonas Ilgutis

Reiškiame gilią užuojautą jo broliams Petrui ir Klemensui Lietuvoje ir visiems giminėms; taip pat Amerikoje ir Kanadoje artimesniems draugams ir pažįstamiems.

J. ir B. Morkūnas — A. Strolienė
W. Rimdeika — M. Purienė
A. Jurgutaitis — A. Poškienė
J. ir O. Žiulys — A. Zehal
A. Lehman — S. ir E. Paberalis
J. Valaitis — A. Kizienė
J. ir P. Čibirka — I. Rukienė
F. Balnys — J. ir M. Miller
J. ir R. Kuktoris — P. ir E. Laurecevičius
F. Milius — P. ir I. Jenčys
Mrs. J. Gallo — J. Baleišis ir šeima
J. ir A. Morkis — P. ir M. Daugėla
P. Bendzaitienė — A. Guobienė

Šiandien be Raimundo Katiliaus smuikavimo neįsivaizduojami smuiko muzikos koncertai Lietuvoje, lietuviškas menas svetur. R. Katilius pirmasis iš lietuvių smuikininkų 1972 m. tarptautiniame konkurse Helsinkyje pelnė laureato diplomą. Tais pačiais metais tampa ir Montrealio konkurso laureatu. Dviejuose konkursuose — Bratislavoje ir Belgrade — grodamas Maskvos kvartete — iškovojo pirmąsias premijas. Jo atliekamą lietuvišką muziką girdėjo ne tik Tarybų Sąjungos, bet ir Vengrijos, Suomijos, Portugalijos, JAV, Meksikos, Kubos, Nikaragvos ir daugelio kitų šalių klausytojai. Lietuvos TSR nusipelnęs artistas, Lietuvos TSRS valstybinės premijos laureatas smuikininkas R. Katilius savo turtingą patyrimą pateikia Vilniaus konservatorijos studentams.

Nuotraukoje: R. Katilius moko groti konservatorijos studentę smuikininkę Vaivą Vaškevičiūtę.

A. Sabaliausko nuotrauka

Sveikiname "Laisvės" Bendrovės suvažiavimą

Walter ir Amelia Yuskovic, Middletown, N. Y.	$100.00
Aido choras, Brooklyn, N. Y. per N. Ventienę	100.00
Helen N. Esker, Bloomingburg, N. Y.	50.00
Anne Yakštis, Bronx, N. Y.	50.00
Konstancija Thomas, Johnson City, N. Y.	25.00
V. ir M. Raila, Hemet, Cal.	25.00
LDS 1 kp., Ozone Park, N. Y.	25.00
Nellie Shumbris, Bayside, N. Y.	20.00
Alex Mitchell, Brooklyn, N. Y.	20.00
J. Lugauskas, Woodhaven, N. Y.	20.00
Ieva Mizarienė, Jackson Heights, N. Y.	20.00
Aldana Katinas, Woodhaven, N. Y.	10.00
S. J. Jokubka, Chicago, Ill., per N. De Schaaf	10.00
Nellie De Schaaf, Chicago, Ill.	10.00
Bill Malin, Brooklyn, N. Y.	10.00

******

ST. PETERSBURG—SEMINOLE, FLA.

Sveikiname "Laisvės" Bendrovės dalininkų suvažiavimą, linkėdami,kad būtų pravesti sėkmingi tarimai, ir užtikrinta "Laisvės" gyvavimo ilga ateitis.

Aukotojų vardai ir pavardės:

Paul ir Aldona Aleknai	$50.00
Frank Bunkus ir Josie	20.00
Margaret Klishus	10.00
John ir Margaret Miller	10.00
Adele Budrienė	5.00
Viktoras ir Millie Repečkai	5.00
Helen Siauris	5.00
Helen Sharkey ir Helen Janulytė	5.00

Per **Paul Alekną**

*****

OAKLAND—SAN LEANDRO, CAL.

Sveikiname "Laisvės" dalininkų suvažiavimą, "Laisvės" štabą, skaitytojus ir rėmėjus. Linkime geriausios sėkmės paruošti planus, kad "Laisvė" dar ilgai gyvuotų.

Siunčiame aukų sekamai:

LLD 198 kp., Oakland, Cal.	$25.00
K. Mugianienė, Oakland, Cal.	25.00
Ks. Karosienė, San Leandro, Cal.	25.00
M. Baltulionytė, San Leandro, Cal.	25.00
M. Mozūraitienė, San Leandro, Cal.	25.00
Telda King, San Leandro, Cal.	25.00
A. ir V. Taraškai, San Leandro, Cal.	25.00
M. Ginaitienė, Santa Clara, Cal.	20.00
R. ir C. MacRae, Livermore, Cal.	5.00

Per V. Taraškienę

*****

BOSTON, MASS.

Sveikinam "Laisvės" dalininkų suvažiavimą.

Daug garbingų darbų atlikusiems darbo žmonių labui, mieliem redaktoriam ir laikrščio darbininkams linkime sulaukti dar daug suvažiavimų. Priimkit nors mažą mūsų auką nuo Bostono ir apylinkės draugų ir draugių.

Elizabeth Fremontienė	$20.00
Elizabeth Repshis	20.00
Jonas Stonis	5.00
Brone Kershis	5.00
Afemija ir Jonas Kodžiai	5.00
Anna Janus	2.00

Per E. Repshis

*****

ST. CLAIR SHORES, MICH.

Šiuomi sveikiname Lietuvių Kooperatyvinės Bendrovės "Laisvės" dalininkų suvažiavimą. Linkime, kad suvažiavimas būtų sėkmingas moraliai ir materialiai. Linkime, kad mūsų miela "Laisvė" gyvuotų dar daug, daug metų. Kiek galėsime, visuomet pagelbėsime ir remsime "Laisvę". Geriausi linkėjimai visiems dalininkams, draugams ir svečiams, kurie šiame "Laisvės" suvažiavime dalyvaus.

Čia siunčiame nors mažą auką — $100.00 sveikinimą šio garbingo suvažiavimo proga.

Draugiškai,
Teofile Masienė ir Stefanija

*****

ST. PETERSBURG, FLA.

Sveikiname "Laisvės" dalininkų suvažiavimą, "Laisvės" kolektyvą ir jos skaitytojus, rėmėjus, vajininkus, bei korespondentus. Linkime, kad suvažiavimo dalyviai pravestų sėkmingus tarimus, kad "Laisvė" dar ilgai gyvuotų ir skleistų tiesos žodį darbo žmonėms.

Šia proga siunčiam "Laisvei" paramos $100.00.

Draugiškai
Valys ir Verutė Bunkai

*****

ST. PETERSBURG, FLA.

Sveikiname "Laisvės" dalininkų suvažiavimą, visus jame suvažiavusius dalininkus, bendradarbius, korespondentus, ir "Laisvės" kolektyvą. Linkime, kad "Laisvė" dar ilgai mus lankytų. Mes Saint Petersburgiečiai, nors ir toli nuo New Yorko, bet remsime kiek pajėgsime.

St. Petersburgo Lietuvių Literatūros Draugija aukoja $500.00.

Sekretorė
Helen Šarkiūnienė

*****

WATERBURY, CONN.

Sveikinu "Laisvės" bendroves šėrininkų suvažiavimą, visus dalyvius, administraciją, redaktorius ir jų bendradarbius. Linkiu jiems visiems geros sveikatos ir gero ūpo, kad jie ir toliau galėtų darbuotis išleisti "Laisvę", kuri lanko mūsų namus . . .

Aukoju "Laisvės" Fondui $100.00.

Marian Svinkūnienė

LAIŠKAS „TIESAI" IŠ NIUJORKO

Sumindžiota rinkiminė reklama

Fleitų ir dūdmaišių garsai, reikia manyti ne juokais išgąsdino centrinio parko voveres. Šiaip nebaugščios ir europietį pritrenkiančios visiškai neįprasta pilka spalva ilgauodegės seniai bebuvo mačiusios tokį žmonių susibūrimą, aprėdų margumyną.

Niujorkas šventė šventojo Patriko dieną. Kodėl „naujojo pasaulio" ekonominė bei finansinė sostinė staiga prisiminė šventąjį, kuris, pasak legendos, prieš gerą tūkstantmetį išvaikė gyvates iš tolimosios Airijos salos? Gal todėl, kad apie 20 ar 30 milijonų amerikiečių save laiko senųjų airių palikuonimis, iš jų kildina save „aristokratinės" Kenedžių ar Reiganų gimines? O gal didžiojo Niujorko gyventojams labai imponuoja katalikų kankinys?

Anaiptol ne. Ši diena jau seniai prarado nacionalinę ar juo labiau religinę prasmę. Patriko dienos parado gietose dabar ženge juodaodžiai, ispaniškos ar rytietiškos kilmės žmonės, kurių protėviai nė nejtarė, kad egzistuojanti tokia Airijos sala. Visi jie dalyvavo renginyje tos šalies, kuris savo katile stengiasi suvirinti visas nepriklausomą Ameriką kūrusias nacijas bei tautybes. O šiemet „airiškas" šventės pobūdis buvo prisimin es nebent politiniais sumetimais — Ronaldas Reiganas šiemet ruošiasi vykti į Airiją.

Todėl šventės proga į Jungtines Valstijas buvo pakviestas pats Airijos Respublikos premjeras, kad savo akimis įsitikintų amerikiečių (gal Pentagono) meile airiams.

Visas šešias valandas Penktąja aveniu žygiavusi kolona turėjo tviskėti žalia spalva. Žalia spalva, kaip ir dobilo lapas ar auksinė arfa, — airių nacionalinis simbolis. Tą dieną mėgėjams buvo pasiūlyta net žalios spalvos... alaus (teigiama, kad specialiais dažais nuspalvinti maisto produktai nekenksmingi sveikatai), ir nemaža kiek pažaliavusių šventojo Patriko garbintojų nuo pat ryto voliojosi ne mažiau spalvingame Niujorko metro, taip ir nesulaukę šventinio parado.

Šiemet tradicinių eitynių žaluma buvo pamaigšta ir kitomis spalvomis. Ant Penktosios aveniu stulpų mėlynavo plakatai, siūlantys į prezidentus tik Mondeilą. Senatorius Hartas, netikėtai pats sau ir demokratų partijos funkcionieriams iš pradžių skynęs vieną pergalę po kitos, reklamavosi kiek kuklesniais bei blyškesniais lapeliais.

Ką gi, amerikiečiams nevalia užmiršti, jog šiais metais bus renkamas prezidentas, ir apie tai jiems primenama kiekviena proga. Vakare per televiziją buvo pranešta, kad 222-ąjį „naujojo pasaulio" istorijoje Patriko dienos paradą stebėjo apie milijonas žmonių, ir prezidento rinkimų balsų medžiotojams tai buvo tikra šienapjūtė.

Žiūrovų sumaigytai bei eitynių dalyvių sumindžiotai rinkiminei reklamai ir kitoms šiukšlėms sutinkti veliau prireikė viso pulko šiukšliavežių. O kadangi paradas vyko šeštadienį, šlavėjams už viršvalandžius buvo sumokėta beveik 20 tūkstančių dolerių, ir palengvinta jau ir taip nelabai gauri miesto municipaliteto kasa.

Darbymetis buvo ir tvarkos saugotojams, kurių vien Penktojoje aveniu buvo išrikiuota daugiau kaip keturi tūkstančiai. Kai parado maratonas pagaliau pasibaigė, policijos pareigūnai su palengvėjimu atsipūtė. Jiems diena buvo nepaprastai sėkminga. Į daboklę tebuvo uždarytai 20 parado dalyvių, kurių daugumos laiku neinformavo, kad žalias vynas — ne vanduo.

Policija atvirai laukė blogesnio rezultato. Ne, ne atgimusio airių palikuonių pasipiktinimo, kad viskį vis dėlto pirmieji pradėjo gaminti jie, o ne škotai. Pastaruoju metu Niujorke pasirodė maniakas, kuris paprastai vidury baltos dienos kur nors dažniausiai žmonių susitelkimo vietose, pradeda šaudyti į praeivius. Po paskutiniojo ekscesо Pensilvanijos stotyje, pačiame miesto centre, jo aukų sąrašas pailgėjo iki šešių.

Čia, „laisvojoje šalyje", ir pavojingam maniakui suteikta laisvė bastytis gatvėmis ir daryti ką nori. Dėl to kalta apmokamo gydymo sistema. Ne kiekvieno kišenei prabangios nervų klinikos. Šiuo atvėju nemokamai gydo tik nuteistuosius.

Štai todėl iš Amerikos dienraščių puslapių nuskamba tokios istorijos, nuo kurių plaukai ant galvos šiaušiasi. Antai Techase policija suėmė žmogų ir spėja, kad jo sąžinę slegia bent pusantro šimto žmogžudysčių. Suimtasis prisipažįsta tik dėl kelių. Kas tai — eilinis beprotis? O gal jo sąskaita policija tuosiasi nurašyti bent šimtą kitą neatskleistų nusikaltimų?

Nepasakytum, kad to paties Techaso policija labai jaudintųsi dėl daugėjančių sunkių nusikaltimų (ypač ginkluotų). Apie Techaso žmogžudį laikraščiai parašė praėjus dienai po to, kai buvo paskelbta, kad Techaso policija nusprendė parduoti atgal ginklų pirkliams virus valstijoje konfiskuotus pistoletus, karabinus ir kulkosvaidžius. Jų ne taip jau mažai — apie 8 tūkstančius. Tvarkos saugotojų sprendimas buvo argumentuotas... susirūpinimu valstijos finansais. Vien Dalaso miesto valdžia iš to gautų bent 40 tūkstančių. Papildyti miesto kasą — graži idėja. Tačiau kodėl taip greitai užmiršta, kad būtent šiame mieste nuo kulkų žuvo prezidentas Džonas Kenedis, o net ir pastaraisiais metais susirėmimuose su ginkluotais gangsteriais buvo nukauta 15 žmonių ir du policijos pareigūnai. Kodėl iš to nepasimokoma ir į rinką grąžinami jau išbandyti gangsterių ginklai?

Tiems, kas pasikėsina į policijos pareigūną, amerikietiška Temidė ypač negailestinga. Vakar dienos laikraščiuose buvo paskelbta, kad Reilio miesto (Šiaurės Karolina) centriniame kalėjime nuodų injekcija į veną buvo įvykdytas mirties nuosprendis Džeimsui Hačinsui, kuris 1979 metais išgėręs nušovė tris policininkus, atėjusius raminti pernelyg įsitriukšmavusių jo svečių. Greta buvo paskelbta, kad Majamyje teismas išteisino policininką Luisą Alvaresą, 1982 metais šio miesto gele nušovusį juodaodį paauglį. Po šios žmogžudystės Majamyje prasidėjo rasinės riaušės, nusinešusios dešimtis gyvybių ir padariusios materialinių nuostolių už kelis milijardus dolerių. Žudiko išteisinimas gali vėl tapti kibirkštimi rasinės neapykantos pritvinkusioje Amerikoje. Ši neapykanta likviduojama savotiškai: šiandien ryte per televiziją buvo pranešta, kad Majamyje „profilaktikai" buvo suimti 282 žmonės.

...Gražią saulėtą dieną centriniame parke nuo medžio ant medžio liuoksi pilkos voverės. Joms taip gera atokiai nuo šventinio triukšmo ir žmonių problemų.

Vilius KAVALIAUSKAS

Kas yra poezija

„Izvestijose" (1984.III.30) išspausdintas *E. Mieželaičio* straipsnis *„Kas yra poezija..."*, kuriame poetas rašo: „Mano tikslas — poetinis humanizmas. Menas (ir, žinoma, poezija) tėra forma, kurion įvilktas humanizmas. O poetinė ją vadinam todėl, kad apibrėžimą jai vis dėlto duoda poetas. Ir dar dėl to, kad ji poetiškai įrėminama.

Kai aš modeliavau savo Žmogų, pirmiausia norėjau atskleisti jo dvasinę anatomiją, jam būdingą vidinį mechanizmą. Labiausiai rūpėjo apibendrinti tas jo veiklos puses, kurios jį padaro Žmogumi. Ir tas, kurios vienija visus žmones. O kartu atskleisti visą istorinį, moralinį ir estetinį klodą, pagaliau žmonijos sukauptą istorinę patirtį, būdingą kiekvienam žmonių giminės nariui.

Man norisi panagrinėti, kaip atsiskleidžia žmoguje esančios kūrybinės galimybės, kurioms impulsą duoda giliai paslėptas kūrybos instinktas. Sakyčiau — dominuojantis instinktas. Instinktų instinktas, kuris gimininga garsiajai Giesmių giesmei. Noriu išstudijuoti žmogaus vystymosi kreivę, jo virtimą žmogumi. Nes tik sukaupę visus daiktinius kūrybinių pastangų įrodymus, kruopščiai juos išnagrinėję ir apibendrinę, mes galėsime nupiešti kuo tikslesnį žmogaus portretą ir nuspėti jo ateitį".

Toliau E. Mieželaitis samprotauja: „Į netikėtą klausimą, kas yra poezija ir kaip ji kuriama, net įgudęs profesionalas sunkiai atsakytų. Nes jeigu bet kurį iš mūsų staiga paklaustų, kas yra gyvenimas, manau, ne taip lengva būtų į tai atsakyti. Aš jau spėjau ir pražilti, besidarbuodamas savo poetinėje laboratorijoje, tačiau iki šiol neradau tikslios formuluotės. Kas gi yra poezija ir kam ji tarnauja? Kokia jos misija? Nelengva tiksliai išreikšti savo mintį, kaip, beje, sunku apibendrinti ir savo patirtį".

„Kartą, — toliau rašo E. Mieželaitis, — man į rankas pateko japonų poeto knyga. Tai atsitiko Hirosimoje, kur 1970 m. parašiau poemą apie pasibaisėtiną atominę avantiūrą. Poezija, teigiama japonų poeto knygoje, atsirado tuomet, kai dangus atsiskyrė nuo žemės, o žemė — nuo dangaus. Turiu prisipažinti, kad nieko panašaus iki tol nebuvau skaitęs. Matyt, šis poetas norėjo pasakyti, kad poezija atsirado tada, kai baigėsi pirmapradis chaosas ir kai gimė harmonija (prisiminkim M. K. Čiurlionio darbų ciklą „Pasaulio sutvėrimas"). Geriau ir nepasakysi: poezija — tai harmonijos ilgesys. Amžinas gėrio, tiesos ir grožio ilgesys. Štai kas yra poezija!

Poezija nežus. Ir dar ilgai tarnaus žmogui. O jeigu nutrūks lyros balsas, dėl to kalti bus visų pirma poetai. Poetai, kurie daro viską, kad tik lyros stygos melodingai neskambėtų. Poetai, kurie mikčina ranką, išgalvodami tokias lingvistines dodekafonijas, kad vienas kūrėjas nesupranta kito. O ką tada kalbėti apie skaitytoją? Būtent tokie poetai ir bus kalti, jei vieną gražią dieną poezijos balsas suskambės taip tuščiai, kad skaitytojas nepanorės klausytis šios melodijos. Bet lyra čia niekuo dėta. Kalti tie, kurie liečia jos stygas".

„Kiekvienąsyk, — sako E. Mieželaitis, — su nerimu laukiu pasirodant savo naujagimio — eilėraščio. Koks jis išaugs ir ką gyvenime atliks, man nelemta žinoti, ir vis tiek jo atėjimas į pasaulį teikia man daug džiaugsmo. Poezija — tai balsas, šaukiantis tyruose. Be abejo, šaukiantis pagalbos. Ir drauge — įspėjantis. Manau, kad svarbiausia poetui — balsas... Balsas — sielos veidas. Įsiklausykite į šį balsą, šaukiantį tyruose, ir jūs išgirsite jame viską. Iš manęs reikalauja, kad šitame balse būtų daugiau širdies negu minties. Visiškai be reikalo. Šiandien širdį galima pakeisti svetima. Todėl manęs ir neįtikina kritikos argumentai, reikalaujantys, kad viešai atverčiau savo širdį. Jūs geriau pareikalautumėte manęs viso — tokio, koks aš esu".

Baigdamas poetas rašo: „Pirmieji Himno Žmogui kupletai jau sudainuoti. Likusieji dar rašomi. Ir aš tikiu, kad šis bethoveniškas Himnas Žmogui bus sukurtas ligi galo. Kartu su poezija pabunda gyvenimui ir harmoninga asmenybė — žmogus. Poetinėje laboratorijoje verda įtemptas darbas, eksperimentuojant neišvengiamos ir klaidos, ir ginčai, ir nesėkmės. O atradimai — visados džiaugsmas. Kaip išraiškingai ir garsiai skamba lietuviška Lyra! Poezija — gyvybiškai svarbi liaudies arterija. Jos pulsas muša tiksliai ir galingai. Ir kol ši arterija pulsuos, tol alsuos, tol gyvens mano poetiška tauta".

Literatūra ir Menas

EKSKURSIJA Į LIETUVĄ

"Laisvės" Bendrovės direktorių taryba ruošia ekskursiją į Lietuvą liepos 13 d. iš Kennedy aeroporto. Lietuvoje bus 10 dienų — nuo liepos 16 d. iki 26 d., grįš į New Yorką liepos 27 d.

Kaina $1,775.

Agentas: Robert J. Ellyn Travel, Inc., 501 Fifth Ave., Suite 160 S., New York City 10017.

Visais reikalais kreipkitės į

"LAISVĖS" ADMINISTRACIJĄ
102-02 Liberty Ave. Ozone Park, N. Y. 11417

San Francisco, Cal.

TARPTAUTINĖS MOTERS DIENOS MINĖJIMAS

Kovo 8 d. įspūdingai paminėta Tarptautinė Moters Diena San Francisco miesto gražiausiame centre Union Square. Ši puikų Moters Dienos Minėjimą suruošė San Francisco įvairios moterų grupės bei organizacijos ir jų tarpe San Francisco Amerikos-Soviet Institutas. Ši graži miesto centro aikštė greit prisipildė demonstravusių moterių su įvairiomis iškabomis, kuriose minima, kaip Kovo Aštuntoji švenčiama visame pasaulyje ir kaip moterys kovoja už jų teisių lygybę ir kaip moterys šiandien kovoja prieš to baisaus karo kurstytojus ir branduolinį karą, kuris sunaikintų pasaulį.

Svečiai iš Lietuvos

Balandžio 19 d. San Francisco lankėsi Sovietų Sąjungos 22 asmenų turistų grupė, įvairiaus mokslo žmonių, kurių tarpe buvo du mūsų mieli lietuviai: Iš Vilniaus **Česlovas Juršėnas** žurnalistas, tarptautininkas. LTSR žurnalistų Sąjungos valdybos sekretorius, "Vakarinių Naujienų" laikraščio redaktorius, dalyvis leidžiant Lietuviškąją Tarybinę enciklopediją ir kelių knygų autorius. Antras svečias **Valentinas Eidukonis**, Vilniaus kuro aparatūros gamyklos šlifuotojas, kuris už darbą apdovanotas Lenino ordenu.

Šie turistai į JAV vyko per Meksiką. Pirmoji jų stotis buvo San Diego ir Los Angeles. Ten turistai turėjo progą pasižvalgyti po plačią pietinę Kaliforniją. San Francisce ir jo apylinkėje pabūvojo keturias dienas.

San Francisco Amerikos-Rusijos Institutas turistų susitikimams suruošė pietus San Fransican viešbutyje. Apart Instituto narių šioje puikioje sueigoj susirinko įvairių pažiūrų Sovietais susidomėjusių miesto pareigūnų, kad net pritrūko vietos. Šiame svečių sutikime vyko šilti sveikinimai ir meninė programa. Kitą dieną taipgi vyko gausios publikos laukiami turistai su vaišėmis, tai kitoje San Francisco miesto įlankos pusėje Berkeley, kur ir čia buvo stoka vietos, vėliau atsilankiusiems. Kitom dienom svečius vežiojo parodyti miesto įdomybes, universitetus ir gausius Kalifornijos gražuolius raudonmedžius.

San Francisco merė Diana Feinstein prisiuntė gražią rėmuose paruoštą paminklinę lentą su linkėjimais, kad tarpe mūsų ir Tarybų Sąjungos vyktų pastovi taika. Tai labai gražus San Francisco miesto merės gestas.

Ksavera Karosienė

Gegužės 18-19-20 dienom Ksavera važiuoja į Detroit, Mich. kaip delegatė į Amerikos-Rusijos Instituto Draugijų Nacionalį Suvažiavimą. Iš ten ji vyks į Montrealį, Canada, kur ji sės į Tarybinį Aeroflotą į Maskvą, o iš Maskvos jau į mielą Lietuvą, kuri yra kviečiama patikrinti jos paruoštą knygą ir, be abejo, ta proga ji aplankys Draseikiuose palaidotą savo mielo Juozo kapą.

Nuoširdūs linkėjimai mielai Ksaverai jos ilgoje, įdomioje kelionėje ir jai geros, geros sveikatos. Beje, dar pora žodžių apie Ksaverą. Balandžio 15 d. Berkeley, Cal. Amerikos-Tarybos paruoštoje sueigoje, kurioje ji pasakė kalbą apie jos taikos misijas, įvykdytas 1932 metais. Tais metais Ksavera gerokai pakeliavo po pasaulį su taikos misijomis. Publika ją gausiai sveikino už šį įdomų pranešimą bei kalbą.

M. B.

Linksmo gimtadienio, gerbiamasis Jonai!

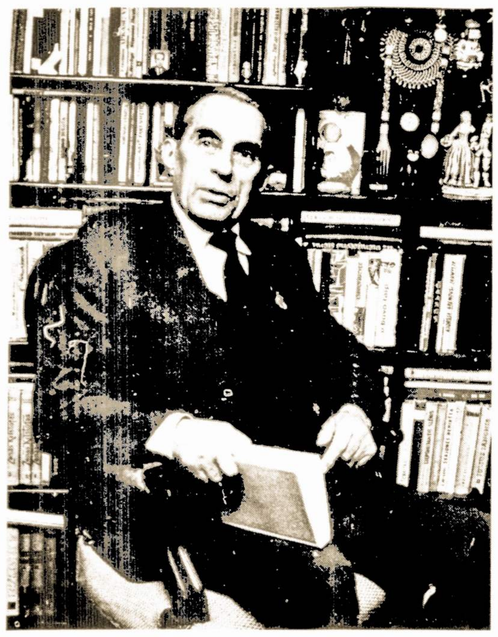

Jonas Jurgaitis

Susipažinau su Jonu Jurgaičiu labai seniai – 1934-35 metais, dar gyvendamas Lietuvoje, kai abu buvome apgyvendinti Bajorų "viešbutyje"...

Po ilgų klajonės metų 1960 m. nuvykau į Tarybų Lietuvą, ir vėl mūsų su J. Jurgaičiu artima draugystė atsinaujino.

Daug Amerikos lietuvių, nuvykusių į T. Lietuvą turėjo garbės susipažinti su nuoširdžiu ir draugišku Jonu ir svečiuotis jo kukliame bute. Kai aš ir daugelis kitų draugų viešėjo Lietuvoje, turėjome progos po Lietuvą pakeliauti, ypatingai po Žemaitiją. Jonas daug kartų būdavo mūsų palydovu.

Jonas Jurgaitis gerai susipažinęs su Amerikos pažangiųjų lietuvių judėjimu, nes jo tėvelis taip pat Jonas, buvo revoliucinio judėjimo dalyvis. Už revoliucinę veiklą carinių žandarų buvo persekiojimas. Jis 1914 metais emigravo į JAV, gyveno Chicagoje, padėjo leisti laikraštį "Vilnis". Taipgi gyveno ir New Yorke. Čia veikė pažangiosiose lietuvių organizacijose.

Tėvas Jurgaitis buvo gabus dailininkas, manoma, kad jis nupiešė ir "Laisvės" istorinį angalvį "Laisvė".

Taigi, sūnus Jonas turi artimus istorinius ryšius su Amerikoje gyvenančiaisiais lietuviais ir progresyvinėmis organizacijoms. Jonas niekad nepamiršta prisiųsti širdingų sveikinimų "Laisvei" ir "Aido" chorui įvairių sukakčių progomis. Jonas visiems savo pažįstamiems prisiunčia ir Naujųjų Metų bei Gegužės Pirmosios sveikinimus, nepamiršta gimtadienių ir vedybinių gyvenimo sukakčių sveikinimus atsiųsti.

J. Jurgaitis gimė 1914 m. balandžio 29 d. Naujokuose, Skuodo rajone, darbininkų šeimoje. Jis iš pat vaikystės buvo areštų ir kratų persekiojimų liudininkas. Dirbdamas statybose mosėdyje, Salantuose, Skuode, Palangoje, išvystė plačią revoliucinę veiklą. Už tai buvo kalinamas 10 kartų. Kilus Antrajam pasauliniam karui ir hitlerininkams užpuolus Lietuvą ir Tarybų Sąjungą Jonas Jurgaitis nuo 1941 m. iki 1945 kovojo Raudonosios Armijos 16-ojoje lietuvių divizijoje. Už nuopelnus tarybinei liaudžiai apdovanotas ordinais ir medaliais.

Mes visi Amerikoje gyvenantys tavo artimieji draugai ir pažįstami per laikraštį "Laisvė" nuoširdžiai Tave sveikiname, gerbamas Jonai Jurgaiti, sulaukusį 70-ies metų gražaus gimtadienio! Linkime geriausios sveikatos ir sėkmės gyvenime, kad tavo gyvenime visuomet šviestų saulė!

Povilas Venta

NEW HYDE PARK, N. Y.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Kazimiera Bukčienė

Mirė 1966 m. gegužės 4 d.

Su dideliu gailesčiu širdyse prisimename mūsų mielą žmoną ir mamytę.

Ilsėkis ramiai, mieloji.

Vyras—CHARLES
Sūnus—ALGERD
Marti—SYLVIA

DETROIT, MICHIGAN

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Jonas Klimavice

Mirė 1979 m. Gegužės 9 d.

Jau praėjo penkeri metai, kai iš gyvųjų tarpo atsiskyrė mano brangus ir mylimas vyras JONAS KLIMAVIČE.

Jau penkeri metai, kai atsisveikinau su juo visiems laikams, bet tas skaudus įvykis visuomet mano širdyje pasiliks.

Lai Tau, mielasis, tebūna ramu amžinai ilsėtis Woodlawn kapinių įsienyje, Detroite.

Liūdinti žmona,
ADELE KLIMAVIČE
St. Petersburg, Florida

"LAISVĖS" REIKALAI

Aukos gautos nuo 1984 m. sausio 18 d. iki balandžio 27 d.

L. S. klubas, Miami, Fla., per N. Iešmantienę	$5500.00
Moterų klubas, Ozone Park, N. Y., parengimo 3/4/84 pelnas	309.36
Olga ir Frank Graham, So. Boston, Mass.	300.00
Anthony Bielauskas, Brooklyn, N. Y.	250.00
Olga ir Frank Graham, So. Boston, Mass., prisiminimui mirusios Petrones Žukauskienės	200.00
LDS 10 kp., New Kensington, Pa. per A. Cesnikienę	180.00
Draugas, Richmond Hill, N. Y.	119.00
Bill Yokubonis, Waterbury, Conn.	108.00
Joseph Kibildis, Haverhill, Mass.	101.00
John ir Amilija Žemaitis, Binghamton, N. Y.	100.00
Nuo draugų iš Worcester, Mass.	100.00
Joseph ir Emily Krupski, Englishtown, N. J., prisiminimui mirusi tėvelio Motiejaus Klimo	100.00
Mary Zeikus, Rockville, Md., per N. Ventienę	100.00
L. S. klubas, Miami, Fla., prisiminimui mirusio Jono Smalensko	100.00
Raymond Machulis, San Leandro, Cal., per V. Taraškienę	60.00
Mary Gaddis, Benton, Ill., prisiminimui mirusio vyro Ronald Gaddis	51.00
A. Berskis, Scarborough, Ont., Canada	50.00
John Vasil, West Hartford, Conn.	50.00
Joe Koll, Phoenix, Arizona	50.00
P. M. Gavin, Tillsonburg, Ont., Canada	50.00
Patricia Janiūnienė, Deland, Fla., prisiminimui vyro Povilo	40.00
P. K. Woodhaven, N. Y., per N. Ventienę	40.00
St. Masytė, St. Clair Shores, Mich., prisiminimui mirusio tėvelio	35.00
Anna Visotskis, Kensington, Conn.	29.00
A. Gerdus, Washington, Ill.	28.00
Vytautas Trečiokas, Wethersfield, Conn.	26.00
A. ir P. Česnikai, New Kensington, Pa.	25.00
M. K. Barnett, So. Windsor, Conn.	25.00
Rose Antanavičienė, Stroud, Ont., Canada	25.00
Waterbury Marytė, Waterbury, Conn., per M. Svinkūnienę	25.00
Frances Deltuva, Baltimore, Md.	20.00
F. Imbrose, Thunder Bay, Ont., Canada	20.00
K. J. Yenkelun, Huntington, N. Y.	18.00
Joseph Pluščiauskas, Hawley, Pa.	18.00
Monica Tranavitch, Norwood, Mass.	15.00
Olga Graham, So. Boston, Mass.	15.00
Leo Svirplys, Mississauga, Ont., Canada	15.00
O. Dobilienė, Brooklyn, N. Y., per N. Ventienę	15.00
A. Grigaitienė, Wilkes-Barre, Pa.	14.00
Anna Bernat, Los Angeles, Cal.	13.00
Andy ir Aldona Anderson, Waterford, N. Y.	13.00
Helen Žekonis, So. Boston, Mass., per E. Repšienę	13.00
Frank Ramanauskas, Dorchester, Mass.	13.00
Regina Trakimavičius, Worcester, Mass.	12.00
Anthony Ignotas, Phoenix, Arizona	11.00
M. ir V. Yuden, Mountain Home, Ark.	10.00
Paul Skuja, Sothwell, Ont., Canada	10.00
Ursula Simoliūnas, Binghamton, N. Y.	10.00
Joe Macėnas, Philadelphia, Pa.	10.00
Teresa Simas, Tallahassee, Fla.	10.00
O. Raskevich, Ottawa, Cnt., Canada	10.00
Anna Zutaut, Thomaston, Conn.	10.00
G. Aleliūnas, London, Ont., Canada	10.00
M. Stripeikienė, Brooklyn, N. Y., per N. Ventienę	10.00
Alex Yanulis, Cleveland, Ohio	8.00
Josie Vasil, East Walpole, Mass., per J. Družienę	8.00
Joseph Kiveris, Hemet, Cal.	8.00
Anthony Karch, Brooklyn, N. Y.	8.00
John Katinis, Easton, Pa.	8.00
Anthony Pagiegala, Johnson City, N. Y.	8.00
M.Jonušienė,Montreal,Que.,Canada,per P. Kisielienę	8.00
Draugas, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	7.00
Mary Paukštaitis, Miami, Fla.	6.00
C. Rimau, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	5.00
Frank Yenčys, Toronto, Ont., Canada	5.00
J. Kuišis, Islington, Ont., Canada	5.00
M. Chekaitis, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	5.00
Valeria Samuolis, Chicago, Ill.	5.00
M. Bručienė, Richmond Hill, N. Y.	5.00
Frank Naginė, Keene, N. H.	5.00
J. Kaušyla, Ville D'Anjou, Que., Canada, per P. Kisielienę	5.00
Elzbieta Klimas, Manchester, Conn.	5.00
Antanas Lujus, Grand Rapids, Mich.	5.00
Anna Kulaitis, Easton, Pa., per A. Muzikevicz	5.00
Olga Graham, So. Boston, Mass.	5.00
J. Stukas, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	4.00
K. Kazlauskas, Grand Rapids, Mich.	3.00
Valerija Kazlauskas, Flushing, N. Y.	3.00
C. Brazauskas, Hartford, Conn. per N. Ventienę	3.00
A. Muzikevicz, Easton, Pa.	3.00
Helen Gecewich, North Easton, Mass.	2.00
J. Aleknavičius, Timmins, Ont., Canada	2.00
E. Zienius, Mont. St. Hillare, Que., Canada	2.00
J. Šeškauskas, Hudson, Mass.	1.00

* * *

Viso dabar skelbiamų aukų į Fondą gavome $8,943.36. Pridėjus pirmiau skelbiamas aukas iki balandžio 27 d. įplaukė $20,049.48.

Širdingai dėkojame. **ADMINISTRACIJA**

Hollywood, Fla. — Eidamas 79 metus amžiaus, nuo vėžio ligos čia mirė Count Basie, džiazo pianistas, kurio įsteigtas orkestras buvo vienas žymiausių vadinamos didžiųjų orkestrų eros. Kartu su Duke Ellington ir Benny Goodman velionis priklausė prie žymiųjų orkestro dirigentų 1930-40-aisiais metais.

London. — Irano studentai pravedė koordinuotą veiklą penkiose Europos valstybėse, demonstruodami prieš ajatolos Khomeini "barbarišką režimą". Londone studentai buvo užėmę trumpam Irano konsulatą. Demonstracijos vyko ir Prancūzijoje, Fed. Vokietijoje, Austrijoje bei Olandijoje.

Gražios Aido choro dainos

Aldona Klimaitė-DeVetsco

Elena Brazauskienė

Jau nebetoli Aido choro tradicinis pavasarinis koncertas ir balius. Jis įvyks gegužės 20 d. "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Kaip per daug metų, taip ir šiame pavasariniame koncerte Aidas padainuos daug gražių dainų. Koncerte dainuos kelios solistės: Aldona Klimaitė-DeVetsco, populiari lietuvių liaudies dainų atlikėja. Su Aido choru ją riša seni laikai. Elena Brazauskienė, nuo pat atvykimo į Ameriką daug metų dainavo chore, taip pat šiame koncerte dainuos su choru ir pora dainų padainuos solo.

Kviečiame koncerte ir bankete visus skaitlingai dalyvauti. Auka $10.

Kviečia **Valdyba**

BRIEFS

The Democratic and Republican Party candidates are competing to see who can make the biggest promises. They correctly accuse each other of having no intentions of keeping them. Their Party histories are a trail of broken promises. The only promises they have always kept are the ones they make to Big Business, and the Pentagon.

* * *

They say that Bess Truman and Mamie Eisenhower had Secret Service bodyguards whose only jobs were to take them to the hairdresser or to church once a week. Lady Bird Johnson has continuous Secret Service protection, and so do Richard Nixon and Jerry Ford, millionaire lecturer. We pay for Betty Ford's and Amy Carter's bodyguards, and it's totally ridiculous.

The imperial ex-presidency costs $29 million a year, and rising.

* * *

Leonard Cole from New Jersey writes to the editor of New York Post:

"This is probably the most irrational Administration ever. I suggest that all elected officials and bureaucrats in the so-called public service be given month-long sabbaticals without pay.

The country would never miss them and their salaries could be applied to reduce the deficits at national, state and local levels."

* * *

New York Aido Chorus is preparing for its Spring Concert on May 20th. Rehearsals are well attended, pleasant. We appreciate it very much that our teacher Mildred Stensler, soloist Victor Becker, Adelė Lupshevitz and Tessie Stočkus make a long trip from New Jersey to keep Aido chorus going. Our concert will be a success, no doubt about that. And another cultural pearl added to New York Aido's history.

* * *

From Anthony Bimba's Diary

April 26, 1945

Today at 4:30 P.M. the Red Army and American Army met at Torgau, Germany, slashing it in half! One of the highlights of this war.

April 29, 1945

Rumors about German surrender. There is no doubt that the end is near.

May 1, 1945

Hamburg radio announced that Hitler is dead, and his successor is Admiral Doenitz. Doenitz made an appeal to Germans to fight to the end.

May 2, 1945

Berlyn falls!

From Moscow: Dr. Fritsche says Hitler and Goebbels committed suicide!

May 3, 1945

The mass surrender of the Germans continues. Any hour now the end of the war with Germany may be declared.

In Berlyn the Red Army took over 120,000 Germans.

May 7, 1945

Today all German forces officially surrendered. Armistice signed. But the announcement from Washington, London and Moscow is delayed till tomorrow.

Because the news leaked out, some factories and firms closed today. At last the war in Europe is over!

May 8, 1945

Today "V E Day." President Truman made an official announcement. **Ilse**

Spring buds. Photo by Leonas Grubinskas